

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy a sportu

Bakalářská práce

**Analýza efektivity provedení pokutového
kopu v "Lize mistrů" v ročnících
2009–2019**

Vypracoval: Jan Hušek

Vedoucí práce: Mgr. Jan Schuster, Ph.D.

České Budějovice, 2021

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty of Education

Department of Sports Studies

Bachelor thesis

**Analysis of the effectiveness of the
penalty kick in "the Champions League" in
2009–2019**

Author: Jan Hušek

Supervisor: Mgr. Jan Schuster, Ph.D.

České Budějovice, 2021

Bibliografická identifikace

Název bakalářské práce: Analýza efektivity provedení pokutového kopu v "Lize mistrů" v ročnících 2009–2019.

Jméno a příjmení autora: Jan Hušek

Studijní obor: Tělesná výchova a sport – Zeměpis

Pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu PF JU

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Schuster, Ph.D.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2021

Abstrakt:

V této bakalářské práci analyzujeme všechny pokutové kopy, které byly zahrávány ve fotbalové Lize mistrů UEFA za desetileté období (2009–2019) z hlediska efektivity provedení. Cílem naší práce je analýza a komparace pokutových kopů pomocí hodnotících škál ve fotbalové Lize mistrů UEFA v období 10 sezón. Dílčím cílem je vytvoření profilu tzv. ideálního střelce. V analytické části práce se zabýváme z hlediska historického a organizačního analýzou pokutového kopu a základní charakteristikou fotbalu, dále strukturou fotbalových soutěží. V syntetické části práce jsme pak zanalyzovali všechny zaznamenané pokutové kopy z celkového počtu 1250 zápasů a vytvořili hodnotící škály a kategorie podle různých specifik. Na základě získaných dat jsme byli schopni vytvořit také profil tzv. ideálního střelce. I přes získání úspěšných výsledků se domníváme, že závěrečné hodnoty nelze jednotně aplikovat pro všechny fotbalové soutěže z důvodu rozdílné kvality hráčů, klubů, soutěží a jedinečnosti této standardní situace.

Klíčová slova: fotbal, pokutový kop, Liga mistrů UEFA, penalta, sezóna, střelec, úspěšnost

Bibliographical identification

Title of the bachelor thesis: Analysis of the effectiveness of the penalty kick in "the Champions League" in 2009–2019.

Author's first name and surname: Jan Hušek

Field of study: Tělesná výchova a sport – Zeměpis

Department: Department of Sports studies

Supervisor: Mgr. Jan Schuster, Ph.D.

The year of presentation: 2021

Abstract:

In this bachelor's thesis, we analyse all penalty kicks that were played in the UEFA Champions League over a 10-year period (2009–2019) in terms of performance efficiency. The aim of our work is to analyse and compare penalty kicks using rating scales in the UEFA Champions League during a period of 10 seasons. The partial aim is to create a profile of the so-called ideal shooter. In the analytical part of the work, we look at the historical and organisational analysis of the penalty kick and the basic characteristics of football, as well as the structure of football competitions. In the synthetic part of the work, we then analysed all the recorded penalty kicks from a total of 1250 matches and created rating scales and categories according to different specificities. Based on the data collected, we were also able to create a profile of the so-called ideal shooter. Despite obtaining successful results, we believe that the final values cannot be applied uniformly to all football competitions because of the different quality of players, clubs, competitions, and the uniqueness of this standard situation.

Keywords: football, penalty, penalty kick, season, shooter, success rate, UEFA Champions League

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – nebo v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce, panu Mgr. Janu Schusterovi, Ph.D. za užitečné rady a informace při vypracování práce. Dále také za ochotu, konzultace a odborný dohled. Zvláštní poděkování patří také Bc. Marku Sedláčkovi za rady a užitečné informace při psaní této práce.

Obsah

1 Úvod	8
2 Metodologie	9
2.1 Cíl, úkoly a předmět práce.....	9
2.1.1 Cíl práce.....	9
2.1.2 Úkoly práce	9
2.1.3 Předmět práce.....	9
2.2 Použité metody práce.....	9
2.3 Rešerše literatury	10
3 Analytická část práce	13
3.1 Základní charakteristika fotbalu z hlediska historického a organizačního	13
3.2 Struktura fotbalových soutěží	32
3.2.1 Mezinárodní soutěže.....	32
3.2.2 Klubové soutěže	36
3.2.2.1 Liga mistrů UEFA	36
3.3 Analýza pokutového kopu z hlediska historického a organizačního	42
4 Syntetická část práce	47
4.1 Analýza pokutových kopů v jednotlivých ročnících Ligy mistrů UEFA 2009–2019	47
4.1.1 Sezóna 2009/2010	47
4.1.2 Sezóna 2010/2011	50
4.1.3 Sezóna 2011/2012	52
4.1.4 Sezóna 2012/2013	55
4.1.5 Sezóna 2013/2014	57
4.1.6 Sezóna 2014/2015	60
4.1.7 Sezóna 2015/2016	62
4.1.8 Sezóna 2016/2017	64
4.1.9 Sezóna 2017/2018	66
4.1.10 Sezóna 2018/2019	69
4.2 Sezóny 2009–2019.....	71
4.3 Profil „ideálního střelce“	78
5 Závěr	84
Referenční seznam literatury	85
Internetové zdroje	86
Seznam zkratk	89

1 Úvod

Fotbal je světový fenomén, a také sport číslo jedna na naší planetě. Už od jeho počátků se těšil velké oblibě, a to se nezměnilo, spíše se tento trend ještě více posílil a fotbal láká stále více a více lidí.

Svou atraktivitu si získal nejenom sledováním dvaadvaceti mužů či žen, kteří se snaží nastřílet více gólů, než soupeř, ale také svojí jednoduchostí. Miliony lidí po celém světě, dospělých, dětí, pracujících, nepracujících, sportovců či těch, co se sportu aktivně nevěnují, volí právě fotbal jako volnočasovou aktivitu. Tento sport si můžeme zahrát prakticky všude, na hřišti, písku, louce, betonu, zkrátka téměř kdekoli a jediné, co k tomu potřebujeme, je míč. Pokud vám chybí branka, není problém si ji vyrobit například z bot, oblečení, kamenů nebo čehokoli, co máte zrovna po ruce. Fotbal je tahákem, kterému je těžké odolat.

Jak fotbalu, tak i ostatním sportům výrazně pomohla medializace a celkově technologický pokrok. Dříve se dal sledovat fotbal pouze živě na stadionu, poté byl přenášen zvuk s komentářem pomocí rozhlasu, dále nám přibyl také obraz díky televizi a nyní můžeme tento sport zásluhou internetu sledovat prakticky kdekoli a na čemkoli, kromě televize například na telefonu, počítači nebo tabletu. Díky tomuto pokroku a sponzorům se ve fotbalu začaly objevovat obrovské peníze, které se neustále zvyšují a nad některými přestupovými částkami či platy hráčů zůstává rozum stát. Toto je dle mého názoru drobná kaňka na této hře, ale pokrok ani dobu nezastavíme.

Kromě atraktivity tohoto sportu jako samotného, spoustu lidí přitahují také samotní aktéři, kteří se fotbalu profesionálně věnují. Fotbalové hvězdy, ať už současné (Cristiano Ronaldo, Lionel Messi) nebo ty z dob minulých (Diego Maradona, Pelé), jsou tou nejlepší reklamou pro tento sport a jsou to právě oni, kteří lákají k této krásné hře další lidi. Téměř každé malé dítě, které se fotbalu věnuje, sní o svých idolech a o tom, že se v budoucnu stane hvězda i z nich, aby byly jako Cristiano Ronaldo či Lionel Messi, největší fotbalové ikony současnosti.

Téma této práce, tedy analýzu pokutových kopů, jsem si vybral úmyslně, jelikož se sám fotbalu aktivně věnuji již 18 let a myslím si, že tato disciplína je velice individuální záležitostí, která není pro každého a bude zajímavé se na ní podrobněji podívat a prozkoumat ji. Konkrétně jsem se zaměřil na penalty v nejprestižnější klubové soutěži světa, Lize mistrů UEFA od roku 2009 do roku 2019.

2 Metodologie

2.1 Cíl, úkoly a předmět práce

2.1.1 Cíl práce

Cílem práce je analýza a komparace pokutových kopů pomocí hodnotících škál ve fotbalové Lize mistrů UEFA v období 10 sezón.

Dílčím cílem je vytvoření profilu tzv. ideálního střelce.

2.1.2 Úkoly práce

- Provést obsahovou analýzu odborné literatury a všech dostupných materiálů zabývajících se touto tematikou.
- V souladu s touto analýzou zpracovat z hlediska historického a organizačního základní charakteristiku fotbalu a analýzu pokutového kopu, dále strukturu fotbalových soutěží s důrazem na Ligu mistrů UEFA.
- Vytvoření hodnotících škál pokutových kopů z hlediska umístění, lateralit, herní pozice a vypracování průměrných hodnot úspěšnosti PK a věku střelců na základě analýzy 1250 utkání v Lize mistrů UEFA v průběhu deseti sezón z oficiálních internetových stránek UEFA Champions League a YouTube.
- Vyhodnocení a komparace výsledků a vytvoření profilu ideálního střelce.
- Shrnutí a vytvoření závěru práce.

2.1.3 Předmět práce

Z hlediska věcného je předmět práce zaměřen na efektivitu provedení pokutového kopu.

Předmět práce je z hlediska územního orientován na Evropu.

Z hlediska časového je předmět práce zaměřen na období od roku 2009 do roku 2019.

2.2 Použité metody práce

Pro rozbor literatury a internetových zdrojů byla využita metoda obsahové analýzy, a to konkrétně pro základní charakteristiku fotbalu z hlediska historického a organizačního, strukturu fotbalových soutěží a analýzu pokutového kopu z hlediska historického a organizačního. Tato metoda pojednává o vyjádření specifických obsahů v kvantitativní podobě a o jejich zpracování. Metoda obsahové analýzy poskytuje kvantitativní, systematický a objektivní popis ústních nebo písemných projevů a jejich

rozbory (literatura, časopisy, noviny apod.) (Reichel, 2009; Štumbauer, 1989). Pomocí této metody byly nashromážděny videozáznamy, které byly následně zpracovány prostřednictvím empirické metody pozorování a posloužily jako podkladový materiál pro vypracování tabulek a grafů v počítačovém programu Microsoft Excel. K detailnímu rozboru byly využity hodnotící škály na základě umístění, laterality, herní pozice a vytvořeny průměrné hodnoty úspěšnosti PK a věku střelců. Získaná data byla statisticky vyhodnocena pomocí počítačového programu Microsoft Excel.

Na obsahovou analýzu navázala syntéza získaných poznatků. Je to metoda, při které spojujeme jednotlivé části v celek. Umožňuje nám sledovat propojení mezi jednotlivými složkami a společné souvislosti jednotlivých částí, což nám pomůže k lepší pochopení a hlubšímu poznání daného celku (Štumbauer, 1989; Synek, Sedláčková, & Vávrová, 2007). Syntéza byla použita jak pro interpretaci průměrných hodnot z jednotlivých sezón, tak k vytvoření profilu tzv. ideálního střelce. Stejná metoda byla použita i pro dosažení závěru práce.

2.3 Rešerše literatury

Použité metody této práce vychází převážně z díla Štumbauer, J. (1989). *Základy vědecké práce v tělesné kultuře*. České Budějovice: PF České Budějovice. Dalšími podstatnými publikacemi, upozorňujícími především na metodu analýzy a syntézy byly Synek, M., Sedláčková, H., & Vávrová, H. (2007). *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce*. Praha: Oeconomica a Reichel, J. (2009) *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada.

Z odborné literatury o fotbale byla pro vypracování jeho základní charakteristiky využita kapitola o kopané z knihy Goldblatt, D., & Acton, J. (2010). *Kniha fotbalu: ligy, týmy, taktiky, pravidla*. Praha: Knižní klub. Z internetových zdrojů autor použil části z oficiálních pravidel vydávaných IFAB (Rada mezinárodních fotbalových svazů) načerpaných z <https://www.theifab.com/laws/chapter/4>. U historie a vývoji fotbalu ve světě bylo rovnoměrně čerpáno z publikací Jelínek, R., & Tomeš, J. (2000). *První fotbalový atlas světa*. Praha: Infokart, Navara, M., Buzek, M., & Ondřej, O. (1986). *Kopaná (teorie a didaktika)*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství a Večeřa, K., & Nováček, V. (1995). *Sportovní hry "III": Kopaná*. Brno: Masarykova univerzita. Historie a vývoj fotbalu u nás byla zpracována především z děl Horák, J., & Král, L.

(1997). *Encyklopedie našeho fotbalu: sto let českého a slovenského fotbalu: domácí soutěže*. Praha: Libri, kde se nachází krásný popis jak československého, tak následně českého i slovenského fotbalu od samých počátků a také Pondělník, J. (1986). *Století fotbalu: Z dějin československé kopané*. 1. vyd. Praha: Olympia. Pro vypracování části o historii fotbalového vybavení autor využíval především internetových zdrojů, konkrétně z <https://11teamsports.cz/pg/historie-kopacek>, kde je detailně popsán vývoj fotbalové obuvi od počátků do současnosti a také ze stránek <https://epochaplus.cz/fotbalovy-mic-jak-se-menil-v-prubehu-historie/> a <http://opravymicu.cz/historie-fotbalovych-micu/>, kde naopak najdeme podrobnou historii a vývoj nejdůležitějšího náčiní pro fotbal – míče. Pro zpracování textu o řídicích fotbalových organizacích jsme využívali oficiální webové stránky <https://www.fifa.com/news/history-fifa-foundation-447>, kde se nachází přesný popis vzniku a vývoje nejvyššího orgánu světového fotbalu – Mezinárodní federace fotbalových asociací (FIFA). Z odborné literatury nám posloužil výtisk Bedřich, L. (2006). *Fotbal: rituální hra moderní doby*. Brno: Masarykova univerzita. U skandálů z let 2012 a 2015 v této kapitole byly využity internetové články <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/fotbal/obri-skandal-fifa-vrcholni-predstavitele-organizace-byli-obvineni-z-korupce/5bde5b7e0d663b6fe8d3eaec>, <https://www.novinky.cz/zahranicni/clanek/skandal-fifa-zasahl-i-prince-williamu-40038283>, https://www.irozhlas.cz/sport_fotbal/platini-i-blatter-maji-zakazane-pusobeni-ve-fotbale-na-8-let-oba-se-odvolaji_201512211130_v-man, a <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/fotbal/byvaly-prezident-fifa-havelange-bral-uplatky/5be0264a0d663b6fe8190f72>. U struktury řídicích organizací autor využíval články z oficiálních webových stránek UEFA: <https://www.uefa.com/insideuefa/about-uefa/what-uefa-does/>.

V kapitolách týkajících se struktury fotbalových soutěží světa, konkrétně v těch mezinárodních, čerpá autor z odborné literatury v knihách Macho, M., Koliš, J., & Panenka, A. (2006). *Zlatá kniha fotbalu: historie a současnost nejoblíbenější hry na světě*. Praha: XYZ, která důkladně popisuje především Mistrovství světa ve fotbale a Rohr, B., & Simon, G. (2006). *Fotbal: velký lexikon; osobnosti, kluby, názvosloví*. Praha: Grada Publishing as. U klubových soutěží, kde se zaměřujeme na Ligu mistrů, využíváme publikací Godsell, A. (2005). *Europe United: A History of the European Cup/Champions League*. York: Sportsbooks, Radnedge, K. (2005). *50 let Poháru mistrů*

evropských zemí a Ligy mistrů. Praha: Albatros a Vodička, K. (2020). *Liga mistrů první republiky*. Praha: Petrklíč, které nám podrobně popisují historii a vývoj této nejprestižnější klubové soutěže světa. Herní systém této soutěže je popsán díky oficiálním internetovým stránkám UEFA Champions League: <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/>. Pro statistiky ohledně nejúspěšnějších klubů, zemí a hráčů v Lize mistrů UEFA autor využil dokumentů na oficiální webové adrese <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/statistics/all-time/>.

Pro zpracování kapitoly o analýze pokutového kopu jsme použili článek z internetové stránky <https://www.fotbalovyskritek.cz/penaltu-vymyslel-brankar/>, a to konkrétně pro historii a vznik penalty. Některé informace týkající se nařízení a provedení pokutového kopu jsme získali z odborné literatury, přesněji z Choutka, M. (1970). *Moderní kopaná*. Praha: Olympia.

Významným zdrojem zasahujícím téměř do všech kapitol analytické části práce byl Procházka, K. (1984). *Fotbal to je hra: Světový fotbal v obrazech*. Praha: Olympia.

V syntetické části byly hlavním zdrojem informací oficiální internetové stránky UEFA Champions League: <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/>, ze kterých autor čerpal všechny statistiky týkající se pokutových kopů v každé jednotlivé sezóně z celkových deseti, které byly analyzované. Pro většinu utkání byly také využity videozáznamy z internetového serveru YouTube (<https://www.youtube.com/>). Pro zajímavost a porovnání byly prezentovány i výsledky z bakalářské práce Červenka, A. (2010). *Analýza zahrávání pokutových kopů na Mistrovstvích světa ve fotbale v letech 2002, 2008 a 2010*. Bakalářská práce, Masarykova univerzita, Brno, kde byla zkoumaná stejná problematika jako v naší práci, s tím rozdílem, že zde se autor zaměřil na pokutové kopy na Mistrovstvích světa ve fotbale 2002, 2008 a 2010.

Z důvodu pozitivního vztahu autora k fotbalu a faktu, že se tomuto sportu již 18 let aktivně věnuje, byly jeho znalosti důležitým zdrojem informací všech kapitol práce.

3 Analytická část práce

3.1 Základní charakteristika fotbalu z hlediska historického a organizačního

Fotbal je míčová, kolektivní hra brankového typu. Hraje se na obdélníkovém hřišti nejčastěji travnatého typu, ale může se hrát také na tzv. umělé trávě, která je vyrobené z polyuretanového materiálu a využívá především v zimě. Není daný jeden přesný rozměr hrací plochy. Hřiště musí být v rozmezí 90-120 m na délku a 45-90 m na šířku, hrací plocha je vyznačena čarami, které jsou nejčastěji bílé. Fotbal se hraje s kulatým míčem z vyhovujícího materiálu (např. polyesterový plášť), který má obvod 68-70 cm a jeho hmotnost se na začátku utkání musí pohybovat mezi 410 a 450 gramy. Na hřišti proti sobě nastupují dvě mužstva, každé s jedenácti hráči (deset hráčů v poli a jeden brankář). Všichni hráči musejí být oblečeni ve stejných dresech, trenýrkách a štulpnách, pouze brankář má odlišný oděv. Všichni hráči musí mít také povinně holenní chrániče a kopačky (na podrážce mají kolíky či špunty, aby hráč nepodklouzl), gólman má navíc ještě rukavice. Každý tým má na své střídačce také náhradníky, které může kdykoli při zápase použít, aby některého z hráčů vystřídal a nahradil ho jiným, ovšem pouze při přerušené hře po pokynu rozhodčího. V současné době je povoleno jednomu týmu až pět střídání v jednom utkání. Počet hráčů jednoho týmu na hřišti nesmí klesnout pod sedm, jinak je zápas předčasně ukončen. Jednotlivé hráče v poli členíme do čtyř skupin podle pozice, kterou hrají, a to na brankáře, obránce, záložníky a útočníky. Brankář i obránci se snaží zabránit soupeřovo týmu ve skórování. Záložníci jsou takovým mixem mezi útokem a obranou, zapojují se do obou činností a jsou to především oni, kteří tvoří hru svého týmu. Útočníci zakončují akce a pokouší se střílet góly. Každá z těchto pozic se, kromě brankáře, dělí ještě na jejich přesné rozmístění na hřišti (pravý obránce, levý záložník, střední útočník atd.). Rozhodčí může udělit hráči žlutou (napomenutí) nebo červenou (vyloučení) kartu. Fotbalisté hrají především nohama, nicméně hráči je dovoleno použít k hraní jakoukoli část, kromě paží a rukou, ty může využít pouze brankář, a to jen ve vymezeném území okolo své branky. Zápas se hraje na dva poločasy, při čemž každý z nich trvá 45 minut plus nastavení, o kterém rozhoduje rozhodčí na základě zdržování hry, střídání hráčů, ošetřování apod. Přestávka mezi oběma poločasy trvá 15 minut. Ve fotbalu se hraje hrubý čas, což znamená, že se čas nezastavuje ani když míč opustí hrací plochu. Po skončení prvního

poločasu si obě mužstva na začátku toho druhého vymění strany. Cílem hry je dosáhnout více gólů, než soupeř. Branka platí až ve chvíli, kdy míč celým svým objemem přejde brankovou čáru. Tým s větším počtem vstřelených gólů na konci utkání vítězí. Za každý přestupek proti pravidlům nařizuje rozhodčí přímý nebo nepřímý volný kop, ten se rozehrává z místa, kde k prohřešku došlo. Pokud se hráč přestupku dopustí ve svém pokutovém území, následuje pokutový kop pro soupeřův tým (Goldblatt & Acton, 2010; Laws of the Game, 2020).

Historie a vývoj fotbalu ve světě

Fotbal vznikl přirozeným způsobem z míčových her, a to v každé dějinné etapě kulturního vývoje lidstva a najdeme jej na všech kontinentech naší planety v nejrůznějších obměnách. První zmínky o fotbalu sahají až do období asi 3000 let př. n. l., kdy se v Číně provozovala hra podobná fotbalu s názvem ts'nh-küh, při které si císařští vojáci zocelovali svou zdatnost a bavili se. Kopalo do koule vyrobené ze zvířecí kůže. Rozšíření zaznamenala za vlády dynastie Chan (221, resp. 206 př. n. l.-202 n. l.). Do moderní doby se však nezachovala. Dalšími místy, kde se provozovaly hry podobné fotbalu, byly například staré Řecko s názvy episkyros a harpaston, tu následně přejali Římané a nazvali ji harpastum, dále soule v Normandii. Za zmínku míst, kde se také uskutečňovaly podobné hry, ještě stojí oblasti jako Dalmácie, Tichomoří, u Inků apod. (Procházka, 1984; Večeřa & Nováček, 1995).

Samotný název fotbal pochází z anglických slov foot (noha) a ball (míč). Vznik vyspělejší formy fotbalu se přisuzuje kolébce tohoto sportu, kterou je označována Anglie, kde se již ve 12. století hrála kopaná v ulicích Londýna. Kromě ulic se hrálo také mezi vesnicemi. Jedno družstvo tvořilo i několik set hráčů. V podstatě to byl boj o míč s cílem dostat jej do některé městské brány. Tato hra však nebyla nijak výrazně ucelena a postrádala pravidla, což mělo za následek časté poškozování veřejného i soukromého majetku, propuknutí bitek apod. Toto byl jeden z důvodů, proč královské i městské dekrety tuto hru zakazovaly (nejstarší dochovaný z roku 1313). Dalším zajímavým a možná i bizarním důvodem bylo nařízení krále Edwarda II. ze 14. století, kterým zakázal provozování míčové hry, protože narušovala zřejmě neoblíbenější zábavu té doby, kterou byla lukostřelba. Opakované zákazy nepřímo svědčí o velké rozšířenosti a popularitě, kterou středověká anglická kopaná přinášela. O fotbalu se dokonce zmiňuje

i William Shakespeare v Králi Learovi a Komedii plné omylů (Jelínek & Tomeš, 2000; Navara, Buzek & Ondřej, 1986).

Ve středověku se různé hry podobné fotbalu hrály téměř po celé Evropě, největší popularitu ale měly v Anglii, Francii a Itálii. Jelikož však nebyla ustanovena jednotná pravidla, tak se v každé oblasti hrálo trošičku jinak. V tomto období se ale míčové hry nevyvíjely v jednotlivých zemích zcela ojedinele. Kupříkladu francouzská obměna fotbalu neboli soule, se dostala do Anglie, neboť pro vojáky normanského vévody Viléma Dobyvatele byla oblíbenou zábavou. Dalším příkladem je středověká italská hra calcio (tento název přežil v Itálii do současnosti), která vznikla v 15. století. Ve století 17. ji do Anglie přivezli florentští emigranti. Právě ve Florencii mělo calcio největší úspěch a získalo tu velkou oblibu, která přetrvává dodnes. Po nějakém čase se v Anglii vyvinula nová hra, která s největší pravděpodobností zahrnovala prvky francouzského soule, italského calcia a římského harpasta (Navara et al, 1986).

Obrázek 1. Hra calcio, předchůdce fotbalu ve Florencii v 17. století (Fußballgeschichte (17. Jahrhundert), 2012).

Na rozhraní 18. a 19. století se fotbal v Anglii výrazně rozšířil a my zde můžeme pozorovat počátky moderního fotbalu. Kopaná se totiž stala součástí výchovy na anglických školách. Jelikož každá škola měla jiné místní podmínky ke hře, tak se pravidla vyvíjela právě podle nich, což způsobilo jejich diferenciaci. Ve školách, kde se nacházel travnatý povrch, se hrálo s větší tvrdostí. Naopak ve školách, kde se hra provozovala na dlážděných dvorech, byla pravidla přísnější. Postupně vznikly dvě hlavní formy pravidel fotbalu. V jedné formě se míč po hřišti přenášel pomocí rukou (Rugby, Marlborough, Cheltenham), ve druhé formě se do míče kopalo pomocí nohou (Eton,

Harrow, Westminster). Na konci 50. let 19. století v Anglii začínají vznikat první kluby, v nichž se hraje fotbal. Tím nejstarším byl Sheffield Football Club, založený 24. 10. 1857. Ovšem prvním výhradně fotbalovým klubem byl Forest Football Club, který byl založen o dva roky později. I díky boomu v podobě železniční dopravy se začaly konat zápasy a soutěže mezi jednotlivými školami, což mělo za následek vytvoření prvních pravidel Cambridge Rules v roce 1848. S postupným nárůstem fotbalových klubů ale přišly také potíže. Každé místo, oblast, kde se klub nacházel, mělo svá vlastní pravidla, a tak neexistovala žádná jednotná, podle kterých by se mohli všichni řídit při vzájemných konfrontacích. Jenže shodnout se na jednotných pravidlech, která by vyhovovala všem, bylo velice obtížné. Ve městě Rugby byli dokonce při hájení zásady, že míčem se může hrát i rukama a nejenom nohama, tak zarputilý a umíněný, až vznikl zcela nový sport – ragby. I proto se v roce 1862 rozhodl asistent rektora Uppinghamské univerzity J. C. Thring vydat pravidla, která jsou považována za úplně první na světě. Avšak ani ta nebyla všemi zcela dodržována a ukázalo se, že je potřeba je pozměnit. Anglie se rozdělila na dva směry, jeden hru rukama toleroval, druhý ji omezoval. Nejednotnost a roztříštěnost pravidel si vyžádaly řešení. 26. 10. 1863 se v Londýně sešlo sedm zástupců klubů a škol a založilo sdružení kopané – Football Association, což položilo základ ke kopané, jakou známe dnes. Asociace se velice rychle rozrůstala a již v roce 1871 byla založena nejstarší soutěž na světě – FA Cup, který se hraje dodnes. O rok později se uskutečnil první mezinárodní zápas mezi Skotskem a Anglií. Vývoj pravidel postupoval s aktivitou tří ohnisek – „fotbalových“ škol, jimiž byly Cambridge se svými pravidly z roku 1848, Sheffield (1857) a Uppingham (1862). Tyto školy postupem času, spolu s anglickou fotbalovou asociací, dospěly ke sjednocení pravidel. Definitivně to bylo ustavením mezinárodní rady pro úpravu fotbalových pravidel mezi roky 1882 a 1883, kterou tvořily čtyři britské fotbalové svazy (Jelínek & Tomeš, 2000; Procházka, 1984).

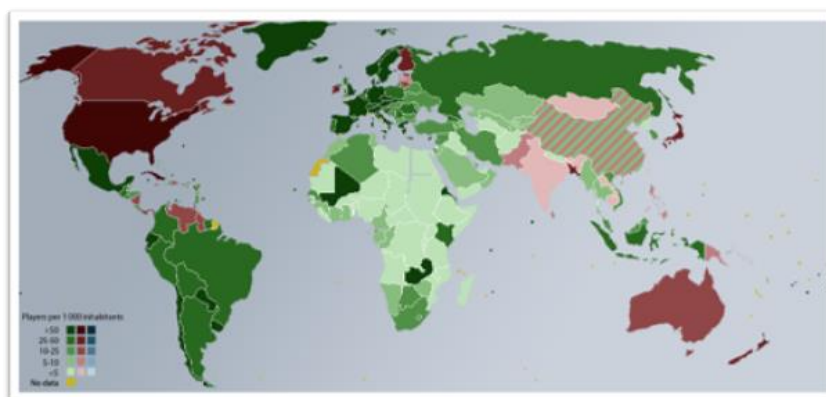
Fotbal se z Anglie šířil velice rychle, nejdříve to bylo v Evropě a následně do celého světa. S růstem počtu klubů v jednotlivých zemích, začaly vznikat také národní fotbalové asociace. Belgická, Dánská, Francouzská, Švédská, Švýcarská, Španělská a Holandská fotbalová asociace 21. 5. 1904 vytvořily v Paříži Mezinárodní federaci fotbalových asociací – Fédération Internationale de Football Associations – FIFA, která řídí fotbal na celém světě. I když byl fotbal po dlouhou dobu výhradně mužským

sportem, již v roce 1893 vznikl v Londýně první ženský klub kopané, následován Francií roku 1912. První mezinárodní utkání žen pod záštitou UEFA bylo uskutečněno v roce 1980 mezi týmy Francie a Švýcarska. Ženský fotbal se stále velice rychle rozrůstá (Navara et al, 1986; Večeřa & Nováček, 1995).

Velice zajímavé na šíření fotbalu je to, že se zcela odtrhnul od prostředí, ve kterém vznikl. Ze začátku to byl totiž spíše prostředek zábavy pro dělnické vrstvy. S obrovským rozvojem průmyslu v Anglii v 19. století se postupně také rozvíjela kopaná. I s přihlédnutím k tomu, že v 19. století byla britská koloniální říše největší na světě, je jasné, že její význam je i doteď ve světě sportovního dění velký. Fotbal se ale stejně jako v Anglii, tak i například v Indii či USA rozšiřoval především mezi sociálně slabšími vrstvami, i proto, že nevyžadoval nijak zvláštní vybavení a byl přístupný. Jenže od druhé poloviny 20. století se začíná situace postupně měnit, a to i zásluhou značné komercializace. Především díky Evropě a Latinské Americe se z fotbalu stal nejpopulárnější sport na světě, přitahující stále více pozornosti a tím pádem i peněz. Ohromný potenciál se skrývá obzvláště v Africe a Asii, kde ovšem jeho rozvoji brání chudoba, špatné životní podmínky apod. (Jelínek & Tomeš, 2000).

Vývoj světového fotbalu je stále obrovský a velice dynamický. Jednou z vad na krásu této míčové hry jsou v poslední době celkem časté skandály, které se týkají především financí a manipulování zápasů.

Obrázek 2. Popularita fotbalu ve světě v roce 2010 (Football world popularity, 2010).

Na druhém obrázku sledujeme popularitu kopané v roce 2010 na celém světě. Čím je barva tmavší, tím více populární fotbal v dané zemi je. Zelenou barvou jsou vyznačené státy, ve kterých je fotbal nejpopulárnějším sportem. To můžeme pozorovat především v Evropě a Jižní Americe. Naopak na ostatních světadílech vidíme, že ostatní

sparty jsou zde populárnější než kopaná, nicméně fotbal si tu stále drží vysokou oblibenost.

Historie a vývoj fotbalu u nás

Začátky československé kopané byly poněkud krušné. Fotbal se zde objevuje v období mezi lety 1880 až 1890. Stejně jako další sporty, které byly šířeny zejména z Anglie, tak i fotbal naráží na konzervativní názory vedení Sokola, které odmítalo uznat sportovní hnutí a zůstávalo na svém pojetí tělovýchovné činnosti. O první náznaky fotbalu v Čechách se postarali pražští Němci ve svém klubu Regatta Prag. Roku 1885 z něj ale vystoupili jeho čeští členové a založili vlastní klub International Rowing Club. Fotbal se tedy hrál především ve veslařských a cyklistických klubech a také v kroužcích na pražských gymnáziích. Nicméně se považoval jen jako zábava a volnočasová aktivita. Každopádně prvenství vzniku českého fotbalu se připisuje Roudnici nad Labem. Gymnazijní profesor tělocviku Jan Sommer, který se roku 1887 vrátil ze své cesty po Evropě, učil své studenty kopat a seznámil je s fotbalem. Další náznaky vzniku kopané v českých zemích můžeme sledovat například na panství rodu Thurn-Taxisů v Loučeni, v Plzni apod. (Procházka, 1984).

I přes to, že kopaná měla u nás největší rozmach v Praze, první veřejné fotbalové utkání se uskutečnilo 15. srpna 1892 na Lobkowiczově ostrově v Roudnici nad Labem. Proti sobě se postavili celky ČAC Roudnice nad Labem a Sokol Roudnice nad Labem. Rozhodčím byl princ z Lobkowicz. Veslaři místního ČAC vyhrály nad Sokoly 1:0. Roku 1892 také vyšel v sokolském sborníku Podbělohorské župy český překlad pravidel. Toho roku už v Praze, hlavně na Císařské louce, zuřily fotbalové boje. 2. listopadu 1892 vzniká první a nejstarší klub v Čechách, a to sportovní klub Slavia, který vznikl z původního literárního a řečnického stejnojmenného studentského spolku. O rok později vzniká další významný český klub – AC Sparta, který byl založen po neshodách a nespokojenosti některých členů tehdejšího AC Vinohrady. 29. 3. 1896 se uskutečnilo první derby pražských „S“ v rámci I. mistrovství Čech. Na hrací ploše vyhrála Sparta, jenže rozhodčí utkání Josef Rössler-Ořovský po skončení zápasu gól odvolá a do historie se tedy zapíše výsledek 0:0. Prvním mistrem se nakonec stává kroužek Akademického gymnázia ČFK Kickers. 8. ledna 1899 se v Praze uskutečnilo první mezinárodní utkání mezi týmy Slavia a Berlín, které skončilo bezbrankovou remízou. Téhož roku se hráli „Sešívání“ dokonce i zápas s anglickým týmem z Oxfordu,

kterému sice podleli 3:0, ale od několika tisíc fanoušků, kteří utkání navštívili, si vysloužili zasloužené uznání (Horák & Král, 1997; Procházka, 1984).

Přestože zpočátku většina klubů, které v Čechách byly, byly povětšinou z Prahy, koncem století se fotbal začal šířit i do dalších měst. Na venkově se kopaná začala provozovat spíše až počátkem století 20. Velký podíl na rozšíření a rozmachu fotbalu nejen v Praze, ale i v dalších místech a oblastech v Čechách měl Josef Rössler-Ořovský, který se novému sportu vyučil v Londýně, kde také aktivně hrál, po svém návratu přeložil v roce 1897 se všemi doplňky a změnami pravidla této nové míčové hry a je považován za otce fotbalu v Čechách. Další rozvoj fotbalu byl zbrzděn odmítavým postojem škol, které hraní fotbalu zakazovaly. Na konci 19. století v Praze působily kluby jako např. DFC Praha, SK Meteor Libeň, SK Čechie Karlín, AC Sparta, SK Slavia atd., nejznámější mimopražské kluby byly SK Plzeň a SK Žižka Plzeň (Horák & Král, 1997; Pondělník, 1986).

Na Slovensko se fotbal dostal v 80. letech 19. století zejména z Vídně a Budapešti. Jelikož byly Horní Uhry součástí Uherska, budapeštská vláda nedovolovala Slovákům žádné sjednocování, což mělo za následek, že všechny vznikající kluby byly maďarské. První zmínky o fotbalových zápasech na území Slovenska evidujeme už od roku 1892, kdy se uskutečnila utkání v lázních Sliač. O rok později byl založen jeden z prvních sportovních klubů na tomto území v Bánské Bystrici – Beszterczebányai Sport Club (později BAK). Dalšími městy, kde vznikaly jedny z prvních klubů, byly Bratislava, Prešov, Komárno a Košice. Fotbalu se na Slovensku postupně začaly věnovat i další kluby a spolky, které byly původně zaměřené na jiné aktivity, jako třeba šerm, gymnastika nebo jezdectví (Horák & Král, 1997).

Všechny kluby a spolky, které se u nás fotbalu věnovaly, byly pod záštitou České amateurské athletické unie (ČAAU), jež spojovala příznivce ve všech sportovních disciplínách. Postupem času se ale ukázalo, že ČAAU nedokáže dostatečně podporovat a organizačně zajišťovat všechny sporty. To mělo za následek vznik Českého svazu fotbalového (ČSF) 19. 10. 1901 jako nejvyššího orgánu v organizovaném fotbalu. Od tohoto dne se oficiálně datuje historie československé kopané. O rok později už do Čech přijely výběry týmů Anglie, Dánska, Holandska, Švýcarska atd. Roku 1906 se ČSF podařilo stát se členem Mezinárodní federace fotbalových svazů (FIFA). Nicméně již o dva roky později byl na popud rakouského fotbalového svazu ČSF z FIFA vyloučen.

Rakousko tak chtělo, aby se čeští sportovci vzdali samostatnosti. Z důvodu vyloučení z FIFA tak už do Čech nesměly nadále cestovat ostatní státy (Horák & Král, 1997; Pondělník, 1986).

Kvůli nátlaku Rakouska byl 30. června 1916 ČSF rozpuštěn a kluby tak byly nuceny vstoupit do Rakouského fotbalového svazu. Avšak už rok na to byla činnost ČSF obnovena a rok následující, po vzniku samostatného Československa, svaz pokračoval pod názvem Československý svaz fotbalový. Po vzniku ČSR se fotbal stále vyvíjel a roku 1922 byla dobudována celostátní fotbalová organizace – Československá asociace fotbalová (ČSAF), která byla také téhož roku přijata za řádného člena FIFA. Spolu se vznikem ČSR se začala hrát také liga a vítězem prvního ročníku se stává SK Slavia Praha. Postupem času se do ligy připojovaly další a další týmy, mimopražské i venkovské. Až roku 1935 se do soutěže připojuje také první slovenský klub, a to 1. ČsŠK Bratislava (dnešní Slovan). První a druhá světová válka velice nepříznivě ovlivnila vývoj českého fotbalu. Mezi tímto obdobím patřil náš fotbal ke světové špičce. Až roku 1945 se opět rozjely celostátní soutěže a postupně se také obnovovala setkání se světovými a evropskými týmy (Pondělník, 1986; Procházka, 1984).

S přibývajícími lety rostl také počet hráčů. V roce 1980 to bylo již 362 034 hráčů, což byla dokonce jedna třetina členské základny ČSTV. Popularita fotbalu stále rostla a zájem o něj ba i překračoval rámec naší tělovýchovné organizace. Kopaná byla oblíbená především v kolektivech jako ROH, SSM apod., někde se hrála dokonce i pionýrská liga. V jakýchkoli formách a podobách byla kopaná aktivním prostředkem zábavy a pohybové aktivity nejenom u mládeže, ale i dospělých. Po rozdělení ČSR 1. 1. 1993 zanikl také ČSAF a byly vytvořeny Českomoravský fotbalový svaz (ČMFS) a Slovenský fotbalový svaz (SFZ). Roku 2011 byl ČMFS přejmenován na Fotbalovou asociaci České republiky (FAČR) (Horák & Král, 1997).

Ženský fotbal se u nás ujal především v Brně a Praze ve 40. letech 20. století. V roce 1971 byl vytvořen Český svaz dívčí kopané (ČSDK). FIFA ženský fotbal oficiálně legalizovala v roce 1972 a od roku 1982 pořádá UEFA Mistrovství Evropy ve fotbalu žen. První ženské mistrovství světa se konalo roku 1991 (Pondělník, 1986).

Největší úspěchy českého a československého seniorského fotbalu:

- 1934 – MS v Itálii: 2. místo
- 1960 – Pohár národů (ME): 3. místo
- 1962 – MS v Chile: 2. místo
- 1964 – OH v Tokiu: 2. místo
- 1976 – ME v Jugoslávii: 1. místo
- 1980 – OH v Moskvě: 1. místo
- 1980 – ME v Itálii: 3. místo
- 1996 – ME v Anglii: 2. místo
- 1997 – Konfederační pohár FIFA: 3. místo
- 2004 – ME v Portugalsku: 3. místo

Výsledky naší reprezentace nejsou v posledních letech nijak zářné a zdá se, že prozatímni vrchol českého fotbalu byl okolo třetího milénia. My můžeme jen doufat, že se pomalu ale jistě začne blýskat na lepší časy a my opět uvidíme český výběr na předních příčkách mezinárodních soutěží.

Stejně jako u fotbalu ve světě, tak i u nás se tento sport nevyhnul a nevyhýbá skandálům, především s financemi. Podplácení rozhodčích, hráčů, manipulování zápasů apod., to vše bohužel bylo součástí jak světového, tak českého fotbalu. Příkladem toho je nedávná razie na FAČRu (2020), vyšetřování a zatčení některých vysoce postavených funkcionářů. Doufejme, že už se takovéto chyby opakovat nebudou a my budeme moci sledovat férovou hru jak na hřišti, tak mimo něj.

Historie fotbalového vybavení

Fotbal by nebylo možné provozovat bez vybavení, které s sebou přináší. Mluvíme tady o dresech, trenýrkách a štulpnách, které musí mít všichni hráči z jednoho týmu stejné, kromě brankáře, který má oděv jiný, aby ho bylo možné od ostatních rozpoznat. Pokud bychom i nadále mluvili o vybaveních, kterými musí disponovat každý jednotlivec, nesmíme opomenout holenní chrániče a u gólmana brankářské rukavice. Ruku v ruce s postupem doby šla i modernizace fotbalového vybavení. Dresy začínají být lehčí, vyráběné z nejrůznějších materiálů, které například odvádějí pot, aby zůstalo tělo v suchu. Brankářské rukavice jsou navrženy tak, aby dokázaly „zalepit“ míč a ten jim nevypadl. Holenní chrániče už nevypadají jako betony z hokeje, ale jsou lehčí,

tenčí, a hlavně menší, někdy jsou až tak malé, že to vypadá, jako by hráči žádné neměli. S vývojem tohoto vybavení se také především zvyšuje jeho trvanlivost. Zatímco v dávných dobách tato výbava příliš nevydržela a postupně se deformovala do různých tvarů, v nynější době výstroj vydrží mnohem déle a při obvyklém používání nám může vydržet klidně i několik let. My už se teď ale přesuneme ke dvěma naprosto zásadním vybavením pro fotbal, a to jsou kopačky a míč.

Obrázek 3. Historické fotbalové vybavení (kopačky, holenní chrániče, míč) (Historie kopaček, 2021a).

Fotbalový míč nebo jak říkají fotbalisté „kulatý nesmysl.“ Zdánlivě obyčejná a zanedbatelná věc, bez které by ovšem nemohl tento sport existovat. První fotbalové balóny nebyly úplně to pravé ořechové a při zmínce o jejich vzniku se může nejednomu člověku zvednout žaludek. Původně se totiž využívaly jen přírodní materiály a jedněmi z prvních byly prasečí močové měchýře, které se nafukovaly. Aby tento „míč“ vydržel, byl navíc ještě obalen vepřovou kůží. Další možností bylo vycpávání míče zrním nebo peřím. Balóny ale pochopitelně neměly dostatečnou výdrž a kvalitu, a tak se po chvíli začaly deformovat, což někdy dokonce způsobovalo změnu tvaru (míč už nebyl kulatý). Zásadní zlom a dá se říct revoluce ve fotbale, nastala v polovině 19. století, kdy americký chemik Charles Goodyear přišel na způsob, jak vulkanizovat kaučuk (gumu). V roce 1855 poté právě americký chemik vytvořil kulatý fotbalový míč z gumy. Jak už bylo řečeno, dřívější míče nebyly ideální – nedržely tvar, praskaly, a tak často ve hře představovaly spíše prvek náhody. Gumový míč, spojený lepenými švy, byl však úplně jiný, držel tvar, létal a choval se přesně tak, jak fotbalista chtěl. Kopanou tento prvek zásadním způsobem zkvalitnil a dopomohl k tomu, že se mohly konečně začít vyrábět stejné míče a byl určen přesný rozměr. Až do roku 1938 byly balóny vyráběny a obaleny těžkou kůží, takže například hlavičkování nebylo úplně příjemné. Poté se ale postupem času začaly používat lehčí materiály. Starší typy míčů měly většinou tmavou

barvu, protože byly z kůže a pro tu byla typická právě tmavá barva, což nikomu nevadilo. To se ovšem změnilo s rozvojem televize a tím také fotbalových přenosů. Přišlo se na to, že tmavý míč má na černobílé obrazovce špatnou, nevýraznou barvu a na hřišti téměř není vidět. To mělo za následek roku 1951 změnu barvy míče na bílou. V roce 1984 byl představen první nekožený balón, a to Tango Mundial, který byl vyroben z polyuretanového materiálu. Roku 2004 vzniká míč Roteiro, který je prvním míčem, který není ručně šitý. Využívá se nová technologie tepelných švů a je z přírodního latexu. V současné době se balóny vyrábí z několika materiálů a není přímo jeden daný. Každá firma má svůj určitý „styl“ podle kterého volí materiál a z něj míče vyrábí. Ojedinelé také není, když je balón vyroben ze dvou a více materiálů. Nejpoužívanějšími materiály jsou guma, polyester (i recyklovaný), syntetická kůže, polyuretan, pěna, TPU (Historie fotbalových míčů, 2017; Fotbalový míč: Jak se měnil v průběhu historie?, 2018).

Obrázek 4. Historický fotbalový míč (Historie světového fotbalu, 2021).

Obrázek 5. Nejnovější fotbalový míč (Litosport, 2020).

Fotbalové kopačky neodmyslitelně patří ke kopané a v posledním letech také především k image každého fotbalisty. Dříve se hrálo v tom, co bylo a nikdo si nevybíral. V dnešních dobách se kopačky vybírají podle značky, podle toho, jaký slavný fotbalista je nosí či obzvláště vzhledu.

S tím, jak se fotbal vyvíjel, zlepšovaly se také kopačky, ve kterých se hrálo. První zmínku o kopačkách evidujeme už v 16. století, kdy si král Jindřich VIII. nechal u ševce objednat první „kopačky.“ Vadilo mu totiž hrát v dobových střevících, ve kterých se údajně špatně pohybovalo a málo mu chránily nohu. Zajímavostí je jejich cena, která byla 4 šilinky, což se rovná dnešním 100 librám (přibližně 3000 korun). Tento model se ale bohužel nedochoval a jediné co existuje, je jeho popis. Kopačky byly těžší než normální boty, vysoké až do půlky lýtek a měly posílené kotníky. Vyrobeny byly ze silné

kůže. Jelikož se fotbal ve Velké Británii šířil spíše mezi sociálně slabšími vrstvami a hráli jej například zaměstnanci továren, tak používali své pracovní boty, což by kopačky, do kterých si navíc vtloukali ocelové šrouby (dnešní špunty) pro lepší stabilitu na těžkých terénech. Se vznikem jednotných pravidel, vznikla i jednotná obuv, ve které se muselo hrát. Její výška byla nad kotníky, pro ochranu hráčů, vyrobeny byly ze silné kůže a obsahovaly hřeby (kolíky). Váha bot byla zhruba 0,5 kg, což se ale dvojnásobilo při deštivém počasí, jelikož do sebe boty vstřebávaly vodu a činilo to z nich spíše závaží než prostředek pro hraní. Už po první světové válce začaly vznikat firmy, které se zaměřovaly na výrobu kopaček (Hummel, Valsport). Další pokrok přišel roku 1925, kdy bratři Adi a Rudolf Dasslerovi začaly vyrábět kopačky s vyměnitelnými kolíky podle počasí a povrchu. Po druhé světové válce a díky postupné internacionalizaci fotbalu, začaly být vyráběny lehčí kopačky, které byly zaměřeny spíše na individuální hru (vedení, kontrola míče), než na ochranu nohy. Po rozchodu bratrů Dasslerových v roce 1948 vznikly firmy Puma a Adidas. Obě vyráběly kopačky a předháněly se v jejich zdokonalení a také v počtu hráčů, kteří je nosili. O dva roky později Puma představila první kopačky ze směsi syntetického materiálu a kůže, které měly vyměnitelné kolíky z kovu nebo plastu. Díky technologickému pokroku v 60. letech 20. století opět pokročil i vývoj kopaček. Poprvé se totiž objevují s nízkým střihem, což znamená, že nebyly nad kotníky a hráči tak byly rychlejší a s míčem na noze přesnější. V této době, především na mistrovství světa, byla většina hráčů obuta do bot značek Puma a Adidas, postupně se ale začínají na trh dostávat i další nové firmy (Joma, Mitre, Asics). I proto, že se fotbal stával výdělečným byznysem, začali se hráči, kluby a národní týmy upisovat značkám jako Adidas a Puma a hráli v jejich kopačkách. Na konci 70. let 20. století firma Adidas přišla s novinkou, která změnila celou hru. Vyrobita totiž z kloaní kůže legendární kopačky Copa Mundial, které se vyrábí dodnes a jsou vůbec nejprodávanějšími kopačkami v historii. Do konce 20. století se s firmami zaměřujícími se na fotbal doslova roztrhl pytel a konkurence byla obrovská. To mělo za následek neustálé předhánění se a vytváření nových a dokonalejších typů. Revolucí ve fotbalu z pohledu obuvi byl rok 1998 kdy do hry vstoupila americká značka Nike a představila svůj model Mercurial, který vážil pouhopouhých 200 gramů! I když se v 21. století nachází na trhu opravdu velké množství značek, všem jednoznačně dominuje trio Nike, Puma a Adidas. Technologie a výzkum jsou v této době na svém vrcholu a odráží se to i

ve fotbale. Používání moderních materiálů jako například karbonu či laserové technologie je již zaběhlou věcí při výrobě těch nejlepších kopaček. O tom, jak je daná firma úspěšná již nerozhoduje pouze kvalita kopaček, ale také sportovní marketing, a především fotbalové osobnosti, které jejich značku obouvají (Obecná historie kopaček, 2021).

Obrázek 6. Jedny z prvních kopaček (Historie kopaček, 2021b).

Obrázek 7. Ukázka nejnovějších kopaček (11teamsports, 2021).

Řídící fotbalové organizace

Jak už bylo zmíněno výše, nejvyšší řídicí fotbalovou organizací je Mezinárodní federace fotbalových asociací neboli FIFA. Kromě fotbalu tato federace zaštiťuje ještě futsal a plážový fotbal. Celá organizace sídlí ve švýcarském Curychu. V současné době má FIFA 210 členských asociací. Prezidentem je Švýcar Gianni Infantino. Tím, že organizace sídlí v Curychu, řídí se především podle švýcarských zákonů. Každá asociace má při hlasování jeden hlas, který má u všech stejnou váhu, bez ohledu na velikost země či počet obyvatel.

Tabulka 1. Seznam prezidentů FIFA (FIFA PRESIDENT, 2020).

Jméno	Občanství	Období ve funkci
Robert Guérin	Francie	1904–1906
Daniel Burley Woolfall	Anglie	1906–1918
Jules Rimet	Francie	1921–1954
Rodolphe William Seeldrayers	Belgie	1954–1955
Arthur Drewry	Anglie	1955–1961
Stanley Rous	Anglie	1961–1974
João Havelange	Brazílie	1974–1998
Sepp Blatter	Švýcarsko	1998–2015
Gianni Infantino	Švýcarsko	2016–

V tabulce č. 1 můžeme vidět všechny prezidenty FIFA od jejího založení až dodnes. Zajímavostí je, že pouze jeden prezident nepocházel z Evropy, ale to se dá vysvětlit nadvládou evropského fotbalu nad ostatními kontinenty a také zakládajícími státy, které byly výhradně evropské. V poválečném období mezi roky 1918-1921 FIFA spravoval Nizozemec Hirschmann, prezidentem ovšem nebyl. Jediným, kdo z pozice prezidenta rezignoval, byl Švýcar Sepp Blatter, který byl zapletený do obrovského korupčního skandálu a pod nátlakem raději své křeslo opustil.

Vznik této organizace můžeme přisuzovat dvěma myšlenkám. Tou první byl úspěch olympijského hnutí na přelomu 19. a 20. století, ten pobídl a povzbudil právě vznik ideje na první mezinárodní fotbalovou organizaci. Tou druhou byl velký růst popularity fotbalu po celém světě na začátku 20. století, což dalo podnět k tomu, aby vznikla jednotná organizace, která by sdružovala všechny národní fotbalové svazy. Skvělým příkladem pro FIFA byla anglická FA. Ta už v této době totiž existovala více než čtyřicet let, a především její organizační propracovanost byla velice dobrá. Když ovšem začátkem 20. století zástupci Francie, Belgie a Nizozemska oslovili právě Anglii a ostatní britské země s návrhem na vznik nové mezinárodní fotbalové organizace, pohořeli. Rozdíl mezi fotbalem v Anglii a ostatních zemích byl totiž enormní, což dokazuje i výsledek mezinárodního přátelského zápasu z roku 1905 mezi anglickými amatéry a francouzským výběrem, který Albion ovládl jednoznačně 15:0, nelze se tedy divit původní skepsi Anglie ohledně založení FIFA. Nicméně ostatní státy se i přes odmítnutí Anglie nenechaly odradit, a tak 21. května 1904 zástupci Francie, Dánska, Nizozemska, Belgie, Švédska, Švýcarska a španělského klubu Madrid FC v Paříži založili první mezinárodní fotbalovou asociaci – FIFA. O rok později své rozhodnutí přehodnotila i samotná Anglie (FA) a rozhodla se do FIFA vstoupit. Její přidání mělo obrovský přínos jak v oblasti sportovní, tak i té organizační. Po vzoru Albionu do této organizace začaly pomalu vstupovat včetně ostatních britských zemí také další kontinentální asociace. Se stále se zvyšujícím počtem členů, stoupala také snaha o uspořádání prvního mezinárodního turnaje. To se podařilo roku 1908 na Letních olympijských hrách v Londýně. Ve finále tento turnaj ovládla domácí Velká Británie, která si poradila s Dánskem 2:0, přičemž utkání přihlíželo 8000 diváků (History of FIFA – Foundation, 2021).

Po založení asociace byl v prvních čtyřech letech povolen vstup pouze evropským svazům. Od roku 1908 se tedy mohly připojit i svazy z dalších světových kontinentů. Ještě téhož roku se připojila Jihoafrická republika. Do začátku I. světové války toto stihli také Kanada, USA, Chile a Argentina. I. světová válka zasáhla celý svět a nebylo tomu jinak ani u toho sportovního, konkrétně fotbalového. Začínalo docházet ke sporům mezi jednotlivými státy, velké množství profesionálů muselo nastoupit do armády a byli posláni do války. Nejenom kvůli těmto faktorům byla celá asociace v ohrožení a nevědělo se, zda bude nadále schopna pokračovat ve své funkci. Při období, kdy funkci prezidenta zastával Francouz Jules Rimet, se podařilo uskutečnit sen, který se ještě pár let předtím zdál jako nemyslitelný, a to uspořádání prvního mistrovství světa ve fotbale roku 1930. Jelikož Evropa byla v této době sužována hospodářskou krizí, MS se uskutečnilo v jihoamerické Uruguayi (viz kapitola 3.2.1). Turnaj měl velký úspěch a fotbal rázem vystřelil do povědomí celého světa jako uragán. Především v 60. a 70. letech 20. století zaznamenala FIFA velký nárůst počtu nových členů, které byly především z Afriky. Tento boom se přisuzuje v první řadě osamostatnění afrických států. S postupem času a vývojem nových technologií, přišla převratná novinka, která enormním způsobem zrychlila fotbalovou globalizaci. Tou byly televizní přenosy, díky nimž fotbal ve světě opět stoupl na ceně a do fotbalové pokladny začaly pomalu ale jistě plynout velké finanční obnosy (Procházka, 1984).

V roce 1974 se prezidentem FIFA stal poprvé někdo jiný než Evropan, a to Brazilec João Havelange. Během jeho vlády se fotbal obrovsky proměnil, v pozitivním slova smyslu. Došlo například k rozvoji fotbalu v zemích třetího světa nebo podpoře mládežnické a ženské kopané. Koncem 20. a začátkem 21. století usedá do nejvyššího křesla Švýcar Blatter, který se zdá jako dokonalý prezident. Bojuje proti dopingu či vyzdvihuje do popředí témata jako třeba fair play. Jenže po několika letech v pozici nejvyššího muže světového fotbalu, začaly na veřejnost prosakovat obrovské korupční skandály, ve kterých měl právě Blatter prsty a roku 2016 ho donutily na svou funkci rezignovat (Bedřich, 2006).

Po nástupu Švýcara Infantina do funkce prezidenta FIFA si fotbal pomalu napravuje svoji pošramocenou pověst. Hlavními tématy, které nyní organizace řeší, je především rasismus a tzv. Equal Game, což je možnost provozování kopané pro

kohokoli se stejnými podmínkami pro všechny, bez rozdílů ve schopnostech, pohlaví či rase.

Tabulka 2. Pořadí národních týmů podle žebříčku FIFA k 10. 12. 2020 (Men's ranking, 2020).

Tým	Pořadí	Počet bodů
Belgie	1	1780
Francie	2	1755
Brazílie	3	1743
Anglie	4	1670
Portugalsko	5	1662
Španělsko	6	1645
Argentina	7	1642
Uruguayi	8	1639
Mexiko	9	1632
Itálie	10	1625
Česká republika	42	1456

V tabulce číslo 2 je uvedeno 10 nejlepších fotbalových národních týmů podle žebříčku FIFA. Ten se sestavuje každý měsíc a slouží například pro nasazení týmů do losovacích košů pro MS atd. Body se získávají z mezistátních utkání, které pořádá FIFA. V tabulce můžeme také vidět pozici České republiky, která se k 10. prosinci 2020 nacházela na 42 místě, což určitě není umístění, kde by se naše reprezentace chtěla pohybovat. Nejlepším národním týmem světa je v současné době Belgie.

Ocenění

FIFA každý rok předává individuální ocenění. Kromě například nejlepší jedenáctky, nejlepšího trenéra, brankáře apod., uděluje také Zlatý míč, nejcennější individuální trofej, kterou získává nejlepší fotbalista planety za uplynulý rok. Pro muže se cena uděluje již od roku 1956. Za zmínku stojí, že v našich barvách získali Zlatý míč nejprve Josef Masopust (1962) a poté Pavel Nedvěd (2003). Hlasy mají vždy kapitán a trenér příslušného národního týmu. Hlasuje každý ze členských států FIFA. Nejúspěšnějším fotbalistou v této kategorii je Argentinec Lionel Messi se šesti triumfy, následovaný Portugalcem Cristianem Ronaldem s pěti vítězstvími. Pro ženy se tato trofej uděluje až od roku 2018, kdy ji získala Norka Ada Hegerberg a o rok později

Američanka Megan Rapinoe. V roce 2020 toto ocenění nezískal nikdo z mužů ani žen z důvodu celosvětové pandemie Covid-19.

Tabulka 3. Seznam mužských vítězů v kategorii Zlatý míč za desetileté období (Ballon D'Or Winners List: From 1956 To Present Day, 2021).

Hráč	Národnost	Rok vítězství
Lionel Messi	Argentina	2011
Lionel Messi	Argentina	2012
Cristiano Ronaldo	Portugalsko	2013
Cristiano Ronaldo	Portugalsko	2014
Lionel Messi	Argentina	2015
Cristiano Ronaldo	Portugalsko	2016
Cristiano Ronaldo	Portugalsko	2017
Luka Modrić	Chorvatsko	2018
Lionel Messi	Argentina	2019
–	–	2020

V tabulce č. 3 vidíme vítěze ocenění Zlatý míč za desetileté období od roku 2011 do roku 2020. Z tabulky je patrné že L. Messi a C. Ronaldo naprosto dominují poslední dekádě profesionálního fotbalu a jsou také nejúspěšnějšími fotbalisty v této kategorii. Pouze v roce 2018 dokázal přerušit jejich hegemonii Chorvat L. Modrić. V roce 2020 se ocenění kvůli pandemii koronaviru neudělovalo.

Tabulka 4. Seznam ženských vítězů v kategorii Zlatý míč od jejího založení až dodnes (List of Women's Ballon d'Or (Ballon d'Or Féminin) award winners, 2021).

Hráčka	Národnost	Rok vítězství
Ada Hegerberg	Norsko	2018
Megan Rapinoe	USA	2019
–	–	2020

V tabulce č. 4 jsou uvedeny všechny hráčky, které získaly ocenění Zlatý míč. V důsledku toho, že se toto ocenění pro ženy uděluje až od roku 2018, máme zatím pouze dvě vítězky. Stejně jako u mužů i u žen se cena v roce 2020 neudělovala.

Skandály

Jak už bylo poznamenáno výše, fotbalová historie je protkána několika korupčními skandály, které výrazně a negativně ovlivnili tvář fotbalu. Pravděpodobně dva největší z nich pochází z roku 2012 a 2015.

2012

Roku 2012 vyšlo najevo, že bývalý prezident FIFA João Havelange a bývalý člen výkonného výboru Ricardo Teixeira v 90. letech minulého století brali úplatky výměnou za prodej televizních práv na mistrovství světa. Teixeira v tomto období obdržel více než 12 milionů švýcarských franků, Havelange roku 1997 získal 1,5 milionu švýcarských franků. Oba údajně za osmileté období dostali okolo 22 milionů švýcarských franků. Z důvodu nařízení švýcarského soudu musela FIFA zveřejnit všechny dokumenty, které se případu týkaly (Bývalý prezident FIFA Havelange bral úplatky, 2012).

2015

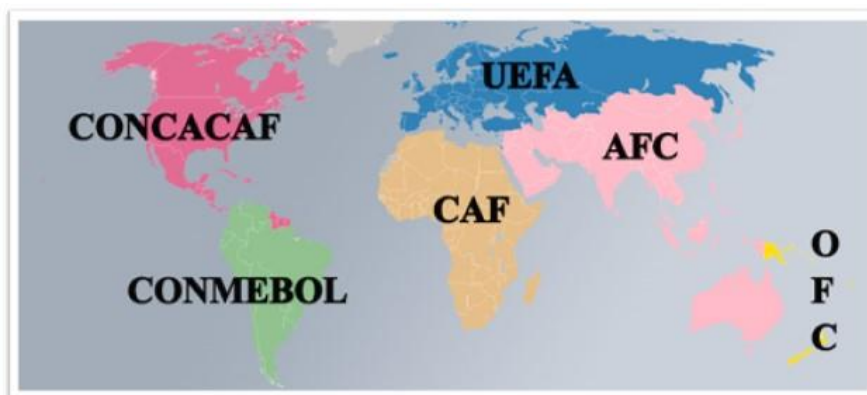
Roku 2015 americké a švýcarské úřady začaly vyšetřovat a otevřely zřejmě největší skandál, který kdy ve fotbale byl. Bylo obviněno celkem 14 lidí, z toho 9 vysoce postavených funkcionářů FIFA a 5 sportovních marketingových manažerů. Mezi obviněnými byli i prezident FIFA Sepp Blatter a předseda UEFA Michel Platini. Obvinění byli nařčeny z praní špinavých peněz, defraudace, korupce či vydírání. Přesněji se obvinění týkala volby předsedy FIFA v roce 2011, pořadatelsví mistrovství světa ve fotbale v letech 2010, 2018, 2022 a také prodej marketingových a televizních práv na mistrovství CONCACAF. Každý dotyčný měl obdržet několik milionů dolarů a celkově měly úplatky přesáhnout 100 milionů dolarů. Průlom ve vyšetřování přišel, když se bývalý viceprezident FIFA Figueredo u výsledku přiznal k dlouholeté a rozsáhlé korupci uvnitř asociace. Zároveň byla odhalena obrovská korupce v organizaci CONMEBOL, ve které mělo údajně figurovat dokonce až deset prezidentů některých vybraných jihoamerických národních fotbalových svazů (Obří skandál FIFA: Vrcholní představitelé organizace byli obviněni z korupce, 2015).

Místo toho, aby byl v roce 2015 stávající prezident FIFA Blatter znovuzvolen, musel řešit svůj obrovský problém, kdy byl mimo jiné obviněn z toho, že v roce 2011 předal Michelu Platinimu 2 miliony švýcarských franků, údajně za „poradenskou činnost.“ Blatter dostal pokutu 50 tisíc švýcarských franků a Platini 80 tisíc. Navrch oba obdrželi stopku v podobě zákazu činnosti na dobu 8 let (Platini i Blatter mají zakázané působení ve fotbale na 8 let, 2015).

V roce 2017 dokonce vyplulo na světlo světa, že do korupčního skandálu z roku 2010 byli zapleteni britský premiér David Cameron a princ William. Mělo se totiž

údajně kupčit z volebními hlasy Jižní Koreje a Anglie ohledně pořádání mistrovství světa ve fotbale (Skandál FIFA zasáhl i prince Williama, 2017).

Struktura řídicích organizací

Obrázek 8. Mapa rozdělení regionálních konfederací FIFA podle světadílů (World Map FIFA, 2020).

Na obrázku číslo tři vidíme všechny konfederace, které spadají pod FIFA. Pro každý kontinent existuje jedna organizace a ta zaštiťuje všechny národní fotbalové asociace, které se zde nacházejí a jsou součástí FIFA. Pokud se některý národní fotbalový svaz chce stát členem FIFA, musí být nejprve členem té organizace, která řídí světadíl, na němž se země nachází.

Pod stupněm FIFA je tedy šest organizací, které řídí jednotlivé světadíly naší planety. V Evropě je to UEFA, v Asii AFC, v Oceánii OFC, v Africe CAF, v Jižní Americe CONMEBOL a v Severní, Střední Americe a Karibiku CONCACAF.

UEFA

UEFA – Unie evropských fotbalových asociací, je hlavní řídicí jednotkou v Evropě, která kontroluje kromě fotbalu také futsal a plážový fotbal na starém kontinentu. Tato organizace byla založena 15. června roku 1954 ve švýcarské Basileji. V průběhu let se organizace dvakrát stěhovala. Své sídlo měla nejprve pět let v Paříži, následně se ale přesunula do hlavního švýcarského města Bernu. Roku 1995 se přesunula prozatím naposledy, a to pouze v rámci Švýcarska do Nyonu. Dosavadním předsedou je Rus Aleksander Čeferin, který nahradil Michela Platiniho po jeho korupčním skandálu. Jelikož mezi Evropou a Asií není zcela přesně daná hranice, členy UEFA jsou například státy jako Rusko, Ázerbájdžán, Arménie, Kazachstán, Gruzie nebo Turecko, které některou svou částí leží na obou kontinentech a mohly by tedy být součástí AFC. Členy UEFA jsou téměř všechny národní fotbalové asociace v Evropě. K nynějšímu datu jich je 55, včetně České republiky. Ze všech konfederací, které pod

FIFA spadají, je právě UEFA tou největší a nejsilnější. Je to dáno tím, že Evropa je středobodem fotbalu pro celý svět. Nachází se zde několik „nej.“ Nejlepší kluby, jedny z nejlepších národních týmů, nejlepší hráči (ať už Evropani nebo hráči z jiných kontinentů, kteří působí v evropských klubech), nejlepší soutěže a mnoho dalšího. Anglická, španělská, německá, italská a francouzská liga jsou nejlepšími soutěžemi na světě, díky čemuž potvrzují výše uvedená fakta. S ohlednutím na tyto skutečnosti je patrné, že UEFA má největší vliv na klubové úrovni a také největší příjem peněz. Ten mimo jiné plyne také z prodeje televizních práv na soutěže pořádané UEFA. Tou největší na mezinárodní úrovni je EURO neboli Mistrovství Evropy ve fotbale, na klubové úrovni to je Liga mistrů UEFA a Evropská liga UEFA (What UEFA does, 2019).

Tabulka 5. Pořadí 10 nejlepších týmů Evropy podle klubového koeficientu v roce 2021 (Club coefficients, 2021).

Klub	Koeficient	Pořadí
Bayern Mnichov	127	1
Barcelona	121	2
Juventus Turín	118	3
Real Madrid	117	4
Atlético Madrid	115	5
Manchester City	110	6
Paris st. Germain	108	7
Liverpool	97	8
Sevilla	97	9
Manchester United	97	10

Tabulka číslo 5 nám znázorňuje pořadí deseti nejlepších týmů Evropy podle klubového koeficientu v roce 2021. Druhým rokem se na první příčce drží mnichovský Bayern, který je také posledním vítězem Ligy mistrů UEFA. Koeficient týmy získávají díky sbírání bodů (vítězství či remíza) v Evropské lize a Lize mistrů UEFA. Čím více bodů tým v soutěži získá a čím dále se v soutěži dostane, tím více bodů si do koeficientu připsá.

3.2 Struktura fotbalových soutěží

3.2.1 Mezinárodní soutěže

Za mezinárodní soutěže považujeme takové turnaje, které jsou pořádané buď federací FIFA nebo některou z jejích šesti organizací a utkávají se zde ve vzájemných duelech nejlepší národní týmy z celého světa. Tou největší, nejdůležitější a

nejprestižnější mezinárodní soutěží je zcela určitě mistrovství světa, které je pořádáno jednou za čtyři roky federací FIFA.

První návrh na uspořádání mistrovství světa ve fotbale přišel okamžitě po zrození organizace FIFA v roce 1904. S tímto nápadem přispěchal Holanďan C. A. W. Hirschmann. V této době ovšem tato myšlenka přišla všem jako nerealizovatelný a nesmyslný úkol, a tak se Nizozemci pouze vysmáli a mávli nad touto ideou rukou. Hirschmanna to ale neodradilo a dosáhl alespoň malého vítězství v podobě toho, že bylo ustaveno právo pořádat mistrovství světa pouze FIFA. Již o rok později Hirschmann podal konkrétní návrh, podle kterého se mělo MS uskutečnit. O titul měla hrát nejlepší národní mužstva z celkových 14 zemí, jež budou rozdělena do čtyř skupin. Tento první pokus však neobstál. Proti se postavili především Angličané, kteří zdůrazňovali nereálnost uskutečnění takového turnaje. Nutno podotknout, že se nemýlili. Problémem některých zemí totiž například bylo to, vybrat ten nejlepší tým, jelikož někde neexistovala ani národní mistrovství. Tyto a další faktory znamenaly, že mistrovství světa ve fotbale se konat nebude, prozatím. Zajímavostí ale je, že touto myšlenkou Holanďan stvořil takový předobraz Poháru mistrů evropských zemí (dnešní Liga mistrů UEFA). I přes další neúspěch Hirschmann stále živil naději na uspořádání MS. Na pomoc mu po pár letech přispěchal Francouz Julese Rimet. Jejich plánem bylo vyhlásit vůbec I. mistrovství světa ve fotbale na olympijském turnaji v Berlíně roku 1916, to ale překazila I. světová válka. Zlom přichází v roce 1920, kdy je Julese Rimet zvolen prezidentem FIFA, a tak návrh na upořádání MS začal získávat reálné obrysy. V letech 1920, 1924 a 1928 se tedy uskutečnily první mezinárodní fotbalové turnaje, a to konkrétně olympijské. Turnaje i celá kopaná měly úspěch a o soutěže podobného typu začal být čím dál větší zájem. Jenže v roce 1925, po vyhlášení otevřeného profesionalismu, nastaly neshody mezi FIFA a Mezinárodním olympijským výborem. Ten nakonec rozhodl, že na letních olympijských hrách v Los Angeles roku 1932 fotbalový turnaj nebude. Kromě neshod mezi FIFA a MOV k neuskutečnění fotbalového turnaje jistě přispěl také fakt, že kopaná v USA nebyla nijak výrazně rozšířena a hrála zde spíše periferní roli, což znamenalo, že se na LOH nedaly čekat žádné velké návštěvy, a tak by ani zisk nebyla nijak výrazný. I díky tomuto rozhodnutí se v roce 1928 na jednom z kongresů FIFA rozhodlo o tom, že mistrovství světa ve fotbale bude.

Na jenom z dalších zasedání v Curychu bylo soutěži přiděleno i jméno – FIFA World Cup – Světový pohár (Procházka, 1984; Rohr & Simon, 2006).

V roce 1929 se tedy rozhodovalo o tom, kdo se stane prvním pořadatelem MS, na jednu stranu skvělá příležitost pro každou zemi, na stranu druhou několik závazků a požadavků, které musel pořadatel splnit. Ty byly vcelku náročné (především finančně) a ne každý stát si toto mohl dovolit. Pořadatelská země totiž musela hradit veškeré výlohy spojené s uspořádáním MS, což bylo cestovné a pobyt zahraničních týmů, oficiálních hostů FIFA, rozhodčích a také si krýt případný schodek. Po vysvětlení těchto podmínek se o pořádání ucházelo pouze pět zemí: Švédsko, Španělsko, Uruguay, Itálie a Holandsko. Vítězem se nakonec stala Uruguay, a to především díky projevu jejich delegáta, který přislíbil, že během jednoho roku vybuduje hlavní město Montevideo ve svém centru nový fotbalový stánek s kapacitou 100 000 diváků. Brzy však nastaly problémy, ani ne tak se stavbou nového stadionu, ale s neochotou evropských týmů zúčastnit se světového poháru. Evropa totiž byla sužována hospodářskou krizí a při vidině daleké cesty přes oceán se zalekly, jednak nákladů spojených s cestou a také kvůli délce plavby, která trvala tři týdny. Dalším faktorem bylo také to, že evropské kluby odmítaly pustit své nejlepší hráče na tak dlouhou dobu pryč. Problém nastal koncem roku 1929, kdy byla uzávěrka přihlášek na MS a v Evropě nebyla ani jedna. To silně namíchlo zástupce Uruguaye, kteří přijeli do Evropy a začali FIFA vyhrožovat vystoupením z její federace a založení vlastní, což by vedlo k úplnému odříznutí Jižní Ameriky od Evropy. Výhrůžka, která ale zapůsobila nejspíše nejvíc, byla ta, že FIFA bude muset zaplatit všechna neobsazená místa na objednané lodi z Evropy do Jižní Ameriky. To donutilo prezidenta Rimeta jednat, a tak osobně navštívil několik evropských zemí, aby je přesvědčil na MS cestovat. Pocity z výsledků snažení byly smíšené. Rimetovi se podařilo některé země přesvědčit, byly to ovšem jen čtyři, a to Francie, Belgie, Jugoslávie a Rumunsko, tudíž bylo zastoupení Evropy dosti slabé a zcela určitě nereprezentovalo její fotbalovou sílu. Kromě čtyř evropských týmů se MS zúčastnily ještě výběry Uruguaye, Mexika, Bolívie, USA, Argentiny, Chile, Peru, Brazílie a Paraguaye. Celý turnaj se tedy za účasti 13 týmů uskutečnil pouze v jediném městě, a to v tom uruguayském hlavním čili Montevideu, na třech stadionech v pouhých 18 dnech. Mužstva byla rozdělena do čtyř skupin s tím, že jedna obsahovala čtyři týmy, zbylé skupiny byly po třech. Kromě domácí Uruguaye do semifinále postoupily ještě

výběry Argentiny, Jugoslávie a USA. Finálové klání už bylo však čistě jihoamerickou záležitostí. O finále byl obrovský zájem, a to především v Uruguayi a Argentině. V argentinském Buenos Aires dokonce propukly demonstrace fanoušků, kteří se nedostali na parník, který diváky převážel do Montevidea. Finále, které sledovalo na stadionu neuvěřitelných 90 000 diváků, nakonec ovládla domácí Uruguay v poměru 4:2. Vítězi byla předána trofej Zlatá Niké (bohyně vítězství). Zajímavostí je, že po prohraném finále Argentinci v Buenos Aires vytloukli okna uruguayského konzulátu, což dokonce zapříčinilo přerušení styků mezi oběma fotbalovými svazy. Mistrovství mělo obrovský úspěch, a to jak finanční, tak divácký. O pořadatelsví dalšího MS soupeřilo již 13 kandidátů. O účast na MS ze strany všech zemí byl veliký zájem, a tak se poprvé hrála kvalifikace, která ale v té době měla ještě hodně much. Historický zápas se odehrál ve finále MS 1950 v Brazílii, kdy na zdejším stadionu Maracanã domácí celek podlehl Uruguayi 1:2 před zraký rekordního počtu 200 000 diváků! Fotbal se v čele s mistrovstvím světa stával stále populárnějším a v dnešní době je finálové utkání na MS nejsledovanější sportovní událostí planety (Macho, Koliš & Panenka, 2006; Procházka, 1984).

Tabulka 6. Nejúspěšnější týmy historie na mistrovství světa ve fotbale (WORLD CUP HISTORY, 2020).

Pořadí	Mužstvo	Počet vítězství (rok)
1	Brazílie	5 (1958, 1962, 1970, 1994, 2002)
2	Německo	4 (1954, 1974, 1990, 2014)
3	Itálie	4 (1934, 1938, 1982, 2006)
4	Argentina	2 (1978, 1986)
5	Francie	2 (1998, 2018)
6	Uruguay	2 (1930, 1950)
7	Anglie	1 (1966)
8	Španělsko	1 (2010)

V tabulce číslo 6 jsou nejúspěšnější národní týmy seřazeny podle počtu triumfů na mistrovství světa. Vidíme, že žebříčku vévodí Brazílie s pěti tituly, které k prvním třem pomohl fenomenální Brazilec Pelé. V těsném závěsu jsou Německo a Itálie. Posledním vítězem je Francie z roku 2018. Československý fotbal má z mistrovství světa dva stříbrné úspěchy z let 1934 a 1962.

S každým uskutečněným mistrovstvím postupně také přibývala jeho délka, počet účastníků a počet zápasů. Jak už bylo zmíněno výše, prvního mistrovství světa se

zúčastnilo 13 týmů a odehrálo se 18 utkání v 18 dnech. Naproti tomu na posledním MS ve fotbale v Rusku roku 2018 se odehrálo celkově 64 zápasů ve 32 dnech za účasti 32 mužstev.

Jelikož minimálně od 21. století světovému fotbalu vládnou Evropané, tak tím druhým nejvýznamnějším turnajem po mistrovství světa, je mistrovství Evropy, které se pořádá rovněž jedno za čtyři roky a zaštiťuje jej UEFA. Nejvyšší mezinárodní soutěže se v Evropě, Asii a Oceánii pořádají jednou za čtyři roky. V Severní a Střední Americe a Karibiku a také v Africe je to jednou za dva roky. V Jižní Americe není určený jeden cyklus. Je to způsobeno tím, že na Copa América jsou pozvané ještě dvě vybraná družstva ze světa. Jedno mají ale všechny organizace společné, a to, že nikdy nepořádají mistrovství svého kontinentu ve stejný rok jako mistrovství světa. Na olympijských hrách se fotbalový turnaj poprvé objevil již v roce 1908 (Macho et al, 2006; Rohr & Simon, 2006).

3.2.2 Klubové soutěže

Stejně jako u mezinárodních soutěží, tak i u klubových, má každá organizace na svém světadílu vlastní soutěže. Těmi nejvyššími a nejdůležitějšími jsou: Liga mistrů UEFA, Evropská liga UEFA (Evropa), Liga mistrů AFC (Asie), Liga mistrů CAF (Afrika), Liga mistrů OFC (Oceánie), Pohár osvoboditelů (Jižní Amerika), Liga mistrů CONCACAF (Severní a Střední Amerika a Karibik). Jak vidíme, téměř všude je nejvyšší soutěží Liga mistrů, kromě Jižní Ameriky, kde má tato soutěž jiný název. Podle koncentrace nejlepšího světového fotbalu a také výsledků z posledních několika desítek let, můžeme říct, že celosvětovou nejlepší a nejprestižnější klubovou soutěží je Liga mistrů UEFA (Evropa), které se budeme v následujících kapitolách věnovat. Jednou ročně se také koná Mistrovství světa ve fotbale klubů, což je turnaj, na kterém se utkávají vítězové nejprestižnějších soutěží na svých světadílech (viz výše zmíněné). Vítěz turnaje je minimálně na rok považován za nejlepší fotbalový klub na světě. Již několik let tomuto turnaji vládnou Evropané a potvrzují tak pozici nejlepšího a nejkvalitnějšího světadílu, co se fotbalu týče. Zároveň na tomto turnaji můžeme vidět, jaká je výkonnostní propast mezi evropskými a ostatními týmy z dalších světadílu.

3.2.2.1 Liga mistrů UEFA

Jak už bylo zmíněno výše, Liga mistrů UEFA v Evropě je tou nejvýznamnější, nejprestižnější, nejlepší a také nejsledovanější klubovou soutěží planety a každý malý

chlapec či dívka sní o tom, že jednou pozvednou ušatý pohár nad hlavu. Každý rok se jí účastní ty nejlepší evropské týmy, které buďto projdou kvalifikací, nebo se kvalifikují díky umístění v lize.

Historie a vývoj

První myšlenky na vznik Ligy mistrů UEFA datujeme do roku 1955, kdy se francouzský novinář Gabriel Hanot rozzuřil po tom, co Angličané prohlásili svůj tým Wolverhampton Wanderers za nejlepší na světě. Ten totiž v přátelských zápasech porazil jak moskevský Spartak, tak maďarský Honvéd, který se skládal z většiny hráčů maďarského národního týmu, jenž byl v té době považován za jeden z nejlepších na světě. Hanot tak téhož roku uspořádal v Paříži konferenci, které se zúčastnilo 15 evropských klubů včetně pražské Sparty. Úspěšně se jim podařilo dohodnout se na základním herním systému a pravidlech, a tak vznikla klubová soutěž, která měla za úkol určit právoplatně ten nejlepší fotbalový klub v Evropě. Celý turnaj dostal název Pohár mistrů evropských zemí (PMEZ) a jeho první ročník byl již v sezóně 1955/56. Soutěž ovšem nemohl hrát jen tak někdo. Vstupenku si vysloužily pouze ty týmy, které byly vítězi ligových soutěží ve svých zemích. Hrál se vyřazovacím systémem doma-venku. V prvních pěti ročnících turnaj ovládl španělský gigant Real Madrid, což je rekord i dodnes a v dnešní době téměř nereálný počin k překonání. V dřívějších dobách, a především právě v prvních ročnících se soutěže účastnilo málo týmů a jejich kvalita byla rozdílná. V dnešní době je tato soutěž natolik vyrovnaná, že je téměř nemožné titul obhájit a vyhrát alespoň dvakrát za sebou. S tím, jak šel čas, stále více a více stoupala také pomyslná hvězda PMEZ. Ten nepřetržitě získával na prestiži, což mělo za následek rozšíření soutěže na více týmů a také příchod sponzorů spojený s přílivem peněz (Vodička, 2020).

Anglické týmy se do turnaje v prvních pár letech nezapojovaly, jelikož se FA obávala, že nastanou kolize v termínech s domácí, už tak dost nahuštěnou, soutěží. Úspěch a nadvláda anglického fotbalu v největší klubové soutěži světa přichází až v 70. a 80. letech minulého století, kdy mezi lety 1976-1984 PMEZ dokázaly ovládnout kluby z kolébky fotbalu hned v sedmi z osmi případů. Jejich útlum přichází až v roce 1985, není to však zásluhou zhoršené kvality, nýbrž tragédií z 29. května 1985 v belgickém Bruselu. Při finále PMEZ mezi Liverpoolem a Juventusem se fanoušci anglického mužstva, posilnění alkoholem, rozhodli pomocí improvizovaných zbraní napadnout

skupinku fanoušků Juventus. Několik desítek italských fanoušků bylo zahrnuto do kouta jedné části stadionu, která bohužel tak silný nápor nezvládla a zhroutila se. Přímo na místě zřícení zemřelo 39 lidí a dalších 400 jich bylo zraněno. Nějakým zvláštním a v dnešní době již nejspíše nevysvětlitelným způsobem se i přes tuto obrovskou tragédii finále normálně odehrálo. Na tuto nehodu ovšem doplatily všechny anglické týmy. UEFA totiž po přezkoumání celé události usoudila, že vinu nesou fanoušci Liverpoolu a vystavila stopku všem anglickým týmům v evropských pohárech na šest let, Liverpoolu dokonce na devět. Tímto neštěstím skončilo působení anglických týmů v PMEZ, jelikož po jejich návratu se název soutěže i její systém změnil. Roku 1992 nastala v této soutěži revoluce a celá se změnila, kromě přejmenování na Liga mistrů UEFA se také kompletně mění hrací model (Godsell, 2005; Radnedge, 2005).

V dřívějších dobách účast a vítězství v evropských pohárech přinášely těm nejlepším evropským týmům především slávu, úctu a čest. To se ale s postupným vývojem fotbalu, kdy se stal nejpopulárnějším sportem na světě, změnilo a v posledních letech je to o něčem jiném, a to především o penězích.

Pokud bychom se podívali na českou stopu v PMEZ a Lize mistrů UEFA, uvidíme, že nejvíce účastí má pražská Sparta, dále také Viktoria Plzeň, Slavia Praha, Dukla Praha a Baník Ostrava. Největším úspěchem českých týmů je semifinále z roku 1967 (Dukla Praha) a 1992 (Sparta Praha). V novodobé historii český fotbal žádné výraznější úspěchy na evropské scéně nezaznamenává. V poslední době náš fotbal nejvýrazněji a nejúspěšněji v evropských pohárech reprezentuje Slavia Praha. Doufejme, že i další mužstva napodobí Slavii a my budeme moct sledovat naše týmy v těch nejlepších klubových soutěžích planety.

Herní systém

Herní systém Ligy mistrů UEFA se dlouho vyvíjel a dlouho také trvalo, než dostal podobu, kterou má dnes. Od jejího založení roku 1955 se prvních ročníků mohlo zúčastnit jen pár vybraných klubů z určitých zemí. Navíc do této soutěže dostaly vstupenku pouze ty týmy, které se staly mistry svých lig ve vlastních zemích. Prvního ročníku se v sezóně 1955/1956 zúčastnilo 16 klubů. S přibývajícím popularitou soutěže toto číslo, ale každým rokem rostlo. Od počátků soutěže PMEZ až do jejího přejmenování měl turnaj stejný herní systém, v kterém se pouze mírně upravovala pravidla v průběhu let. To znamená, že se hrálo od prvního kola vyřazovacím systémem

doma-venku. V ročníku 1967/1968 přišla první změna pravidel. Bylo zavedeno pravidlo venkovních gólů, což znamenalo, že při rovnosti skóre po obou zápasech postupoval tým, který vstřelil více branek na hřišti soupeře. Tato zásada se ovšem vztahovala pouze na první kolo. V těch dalších rozhodlo v případě stejného skóre po dvou zápasech utkání na neutrální půdě. Už o rok později přišlo další pozměnění pravidel. Pravidlo venkovních gólů bylo rozšířeno na všechna kola, a navíc bylo týmům povoleno střídání dvou hráčů kdykoli při zápase. O další rok později dochází opět k lehkému pozměnění již existujících zásad. Třetí, rozhodující zápas na neutrální půdě byl zrušen a nahradil ho hod mincí, což se všeobecně setkalo s velkou nevolí a kritikou. Po jednotném nesouhlasu celé fotbalové společnosti se hned v další sezóně nahradil hod mincí penaltovým rozstřelem. Ročník 1991/1992 byl historickým hned ze dvou důvodů. Tato sezóna byla totiž poslední, v níž se hrála soutěž pod názvem Pohár mistrů evropských zemí. Zároveň byl tento ročník prvním, v němž se utvořily základní skupiny místo čtvrtfinále a semifinále. Českou stoupou v tomto ročníku je historické vítězství pražské Sparty nad Barcelonou 1:0. Následující sezónu soutěž již tedy odstartovala pod názvem Liga mistrů UEFA, který je platný dodnes. Sezóna 1993/1994 byla specifická v tom, že se opět vrátilo semifinále, což znamenalo, že ze skupin nyní postupovala dvě mužstva. Hned příští sezónu došlo k další změně. Zrušila se první kola, která byla nahrazena pouze jedním předkolem, a především pak čtyřmi základními skupinami, na něž navazovalo play-off. V ročníku 1995/1996 došlo ke změně bodovacího systému, kdy doposud vítěz zápasu získával 2 body, nově to byly body 3. Sezóna 1997/1998 bylo historickou v tom ohledu, že se do Ligy mistrů UEFA dostaly i týmy, které skončily například na druhých místech ve svých ligách. Jednalo se ale pouze o ty z nejlepší lig v Evropě. V pozdějších sezónách vchází také v platnost pravidlo třetích týmů, což znamenalo, že tým, který skončil v základní skupině LM na třetím místě nevypadával, ale přesouval se do vyřazovací části Poháru UEFA (Evropské ligy). S malými změnami se poté celá soutěž vykryštovala do podoby, která platí nyní. Ta je taková, že se hrají čtyři předkola vyřazovacím systémem doma-venku, po nichž následují základní skupiny. Poražený tým ze čtvrtého předkola „padá“ do základní skupiny Evropské ligy. Po skupinách následuje play-off hrané opět vyřazovacím systémem doma-venku (osmifinále, čtvrtfinále, semifinále). Finále se hraje pouze na jeden zápas na několik let dopředu vybraném stadionu. Počet týmů v LM z jedné země

a jejich nasazení je rozdílné podle dosaženého koeficientu. Ten jednotlivé týmy získávají pro svou zemi sbíráním bodů v evropských pohárech. Proto například z anglické a španělské ligy postupují přímo do základní skupiny LM hned první čtyři mužstva v lize, přičemž v české lize jsou to pouze první dva, kteří jsou navíc nasazení „pouze“ do předkol. Abychom ovšem nesledovali v LM například týmy právě jen z Anglie a Španělska, je omezen počet mužstev z jedné země na čtyři (History, 2021).

Je úžasné sledovat vývoj celé této soutěže. Od 16 účastníků a celkového počtu 29 utkání v prvním ročníku, se tento turnaj natolik vyvinul, že se ho nyní účastní okolo 80 týmů a hraje se zhruba 220 zápasů. Liga mistrů UEFA je také největší studnou na peníze. Přece jenom je to nejsledovanější klubová soutěž světa, což přináší spoustu financí od sponzorů, UEFA, z televizních práv apod. Proto je jakákoli účast českých mužstev v této soutěži velkým úspěchem a do jejich klubových kas z LM přistávají nemalé částky, které některým mužstvům například zajistí chod klubu na několik let.

Nejúspěšnější kluby, země a hráči

Tabulka 7. Nejúspěšnější týmy historie v PMEZ a Lize mistrů UEFA (History: Most titles, 2021).

Pořadí	Klub	Počet vítězství (rok)
1	Real Madrid	13 (1956, 57, 58, 59, 60, 66, 98, 00, 02, 14, 16, 17, 18)
2	AC Milán	7 (1963, 1969, 1989, 1990, 1994, 2003, 2007)
3	Bayern Mnichov	6 (1974, 1975, 1976, 2001, 2013, 2020)
4	Liverpool	6 (1977, 1978, 1981, 1984, 2005, 2019)
5	Barcelona	5 (1992, 2006, 2009, 2011, 2015)
6	Ajax	4 (1971, 1972, 1973, 1995)
7	Manchester United	3 (1968, 1999, 2008)
8	Inter Milán	3 (1964, 1965, 2010)
9	Juventus Turín	2 (1985, 1996)
10	Benfica Lisabon	2 (1961, 1962)

V tabulce č. 7 vidíme nejúspěšnější kluby v PMEZ, respektive Lize mistrů UEFA. Je vidět obrovská dominance španělského Realu Madrid, který se 13 triumfy

jednoznačně vládne této statistice. Od druhého místa je pořadí již mnohem vyrovnanější a nezaznamenáváme zde nijaké výraznější rozdíly.

Tabulka 8. Nejúspěšnější země historie v PMEZ a Lize mistrů UEFA (Zdroj vlastní z History: Most titles, 2021).

Pořadí	Země	Počet vítězství	Počet vítězů z dané země
1	Španělsko	18	2
2	Anglie	13	5
3	Itálie	12	3
4	Německo	8	3
5	Nizozemsko	6	3
6	Portugalsko	4	2
7	Skotsko	1	1
8	Rumunsko	1	1
9	Francie	1	1
10	Jugoslávie (Srbsko)	1	1

Tabulka č. 8 znázorňuje nejúspěšnější země v PMEZ a Lize mistrů UEFA podle celkových vítězství klubů z daných zemí. Vidíme, že Španělsko žebříčku dominuje, i když jsou z této země pouze dva vítězové. Je to způsobeno dominancí Realu Madrid, který nejslavnější soutěž dokázal ovládnout hned třináctkrát (viz tabulka č. 7). Na prvních čtyřech místech sledujeme kromě Španělska také Anglii, Itálii a Německo, což jen potvrzuje jejich postavení nejlepších klubových lig v Evropě. Největší počet vítězů z jedné země má Anglie, čímž ukazuje na velkou kvalitu a vyrovnanost, která v této zemi mezi jednotlivými mužstvy panuje.

Tabulka 9. Nejlepší střelci historie v PMEZ a Lize mistrů UEFA (Players: Top goalscorers, 2020).

Pořadí	Hráč	Národnost	Počet gólů
1	Cristiano Ronaldo	Portugalsko	135
2	Lionel Messi	Argentina	119
3	Robert Lewandowski	Polsko	72
4	Raúl González	Španělsko	71
5	Karim Benzema	Francie	69
6	Ruud van Nistelrooy	Nizozemsko	60
7	Andriy Shevchenko	Ukrajina	59
8	Thierry Henry	Francie	51
9	Filippo Inzaghi	Itálie	50
10	Alfredo Di Stéfano	Španělsko	49

V 9. tabulce jsou zobrazeni nejlepší střelci v PMEZ, potažmo Lize mistrů UEFA. Této statistice jednoznačně dominuje dvojice Cristiano Ronaldo a Lionel Messi, čímž jen potvrzují svoji pozici dvou nejlepších fotbalistů planety a možná i všech dob. Tato čísla se také projevují v ziscích Zlatých míčů za nejlepšího fotbalistu světa, kterým opět vládou tyto dva hráči (viz tabulka č. 3). Dále už je tabulka vyrovnanější a my zde můžeme vidět, kromě jmen současných hvězd, také některé legendy z dřívějších dob jako například Alfredo Di Stéfano, Filippo Inzaghi, Raúl González a další.

3.3 Analýza pokutového kopu z hlediska historického a organizačního

Pokutový kop, penalta, desítka, pentle, jedenáctka atd. je standardní situace, která dává jednomu z týmů největší a „nejjednodušší“ šanci na vstřelení gólu. Zdánlivě snadně vypadající příležitost ovšem vyžaduje nejen dobré technické schopnosti, ale především psychickou odolnost.

Za zakladatele penalty je považován britský gólman William McCrum, který s touto myšlenkou přišel v sezóně 1890/1891. Zprvu se tato idea moc nesešla s pochopením. Proč by přeci brankář prosazoval řešení, které mu mohlo jen uškodit? Vždyť mnohem snazší, jak zabránit brance, je při udělení volného kopu, postavit bránící zeď, která střelu blokuje. Mnozí toto východisko nazývali trest smrti („death penalty“). I tak si McCrum stál za svým a usilovně loboval za protlačení pokutového kopu do fotbalu. Měl totiž pocit, že přestupky spáchané blízko branky by měly být potrestány přísněji, než pouze přímým/nepřímým kopem. Široká veřejnost však 14. února 1891 změnila názor. Ten den se hrálo čtvrtfinále FA Cupu mezi Stoke City a Notts County. Při hře jeden z obranných hráčů úmyslně zahrál rukou a zabránil tak jasnému gólu, za což byl nařízen nepřímý volný kop, z kterého ovšem branka nepadla. Po utkání se strhla vlna nevole a většina lidí tento incident považovalo za křivdu. To vedlo k několika desítkám diskusí a dohad, z nichž nakonec vplynulo 2. června 1891 ustanovení o zařazení pokutového kopu do pravidel fotbalu. V začátcích nebyl dán bod pro zahrávání, a tak mohl střelec zakončovat z jakéhokoli místa vzdáleného od branky 11 metrů a gólman mohl do určité vzdálenosti proti exekutorovi vybíhat. Postupem času se ale pravidla upravovala, až do podoby, jakou mají dnes (Penaltu vymyslel brankář!, 2020).

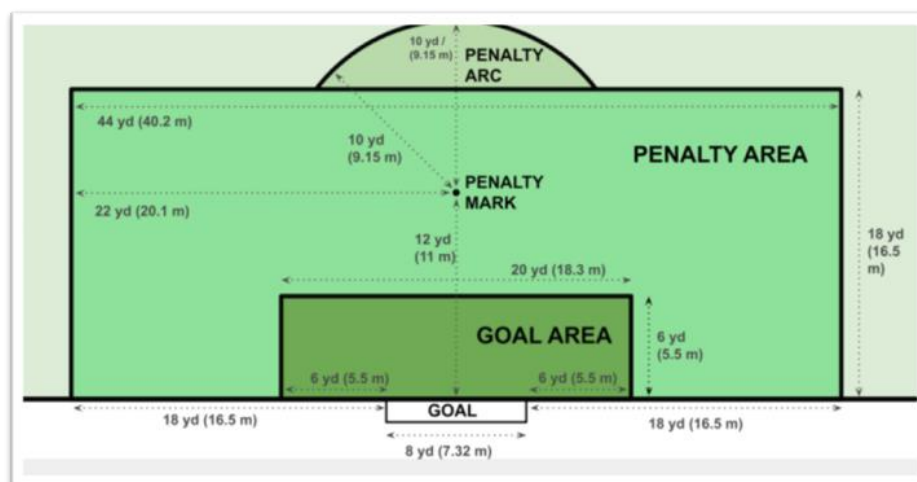
Tato standardní situace je výjimečná tím, že má zcela individuální charakter, a to jak z útočného, tak obranného hlediska. Stojí totiž proti sobě pouze jeden útočící (střelec, exekutor) a jeden obranný hráč (brankář) bez jakýchkoli spoluhráčů nebo protihráčů. Pokutový kop je unikátní možností ke skórování, zároveň tato standardní situace může rozhodovat fotbalová utkání, a to především ta, ve kterých moc branek nepadá.

Obrázek 9. Ukázka pokutového kopu z MS 2006 v zápase Pobřeží Slonoviny – Srbsko a Černá Hora (Ivory Coast penalty, 2006).

Pokutové území a bod pro zahrávání penalty

Pokutové území je jediným místem na hřišti, kde se za prohřešek neuděluje přímý/nepřímý volný kop, ale kop pokutový. Toto lidově řečeno „velké vápno“ je přibližně 40 metrů dlouhé a 16,5 metrů široké. Penaltový bod je od branky vzdálen 11 metrů. Při zahrávání penalty nesmějí spoluhráči ani protihráči exekutora být tomuto bodu blíže jak 9,15 metrů. Bod pro zahrávání pokutového kopu se nachází na středu pokutového území přesně proti středu branky. Na vrcholu „velkého vápna“ ještě najdeme penaltový oblouk, který v každém místě svého obvodu představuje stejnou vzdálenost k puntíku pro zahrávání, a to 9,15 metrů. Tato specifická vzdálenost je dána britským ekvivalentem 10 yardů. Z tohoto důvodu se u nás také setkáváme s názvem „desítka“ pro pokutový kop.

Obrázek 10. Pokutové území a jeho rozměry (Deset, nebo jedenáct?, 2020).

Nařízení pokutového kopu

Penalta je nařízena, pokud se některý z bránících hráčů dopustí nedovoleného zákroku, přestupku uvnitř svého pokutového území. Těmi jsou například:

- Strčení do soupeře
- Vražení do soupeře
- Skočení na soupeře
- Podražení nebo pokus podrazit soupeře
- Kopnutí nebo pokus kopnout soupeře
- Držení soupeře
- Plivnutí na soupeře
- Úmyslné hraní míče rukou (kromě brankáře)

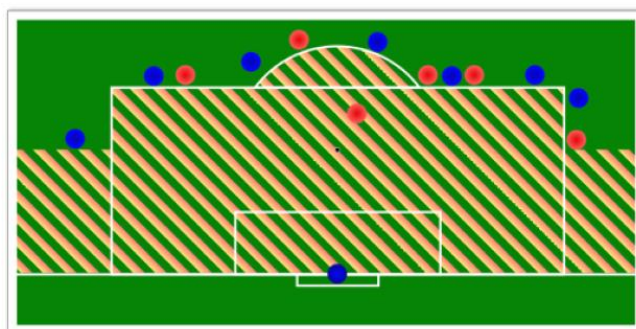
Penaltové zákroky bývají navíc ještě často oceňovány osobním trestem pro daného hříšníka, a to podle typu přestupku a také situace, která k penaltě vedla, buď žluto nebo červenou kartou.

Pokutový kop je specifický tím, že je to jediná standardní situace, která se nerozhrává přímo z místa prohřešku, ale vždy ze stejné pozice v pokutovém území, bez ohledu na to, v jaké jeho části byl přestupek proti pravidlům spáchán.

Provedení pokutového kopu

Před provedením pokutového kopu musí být jasně určený zakončovatel, v případě střelby jiného hráče je nařízen nepřímý kop pro bránící tým. Brankáři je povoleno pohybovat se na a za brankovou čarou, v době kopu však musí mít minimálně jednu nohu na brankové čáře, což znamená, že nesmí být exekutorovi blíž

jak 11 metrů. Zároveň dokud kop není zahájen, nesmí se spoluhráči ani protihráči pohybovat směrem do pokutového území, musejí být minimálně 9,15 metrů vzdáleni. Žádný hráč také nesmí být blíže brankové čáře než míč.

Obrázek 11. Nepovolené území při zahrávání penalty (Soccer field – penalty kick, 2008).

Akce pokutového kopu může mít několik typů skončení, jimiž jsou například:

- Míč přejde brankovou čáru do brány
- Brankář míč chytí nebo vyrazí do pole
- Míč se odrazí od tyč nebo břevna
- Míč opustí hrací plochu
- Míč praskne při kontaktu s tyčí, břevnem nebo gólmanem

Hlavní předpoklad pro úspěšné zakončení penalty je přesná střelba. V každém týmu je několik specialistů, kteří na pokutové kopy chodí. Tato standardní situace totiž není pro každého. Zakončit je možné jakoukoli částí nohy, nejobvykleji se však střílí její vnitřní částí (placírkou) nebo přímým nártem. Obě možnosti mají své výhody a nevýhody. Pomocí placírkou dosáhneme větší přesnosti, ale menší razance. U přímého nártu je tomu přesně naopak. Zakončovatel i brankář smí jeden druhého mást, nicméně pouze na hranici sportovního chování. Jak obranní, tak útoční hráči, musí být ve střehu, aby ihned po zahájení kopu vběhli do pokutového území a případně míč doráželi, respektive odráželi a odkopávali do bezpečí (Choutka, 1970).

Tabulka 10. Výhodiska při porušení pravidel u pokutového kopu (The Penalty Kick, 2020).

Pravidla porušil	Výsledek pokutového kopu	
	Gól	Neúspěšný kop
Útočník nebo útočící tým	Opakování kopu	Nepřímý volný kop
Obránce nebo bránící tým	Branka uznána	Opakování kopu
Oba týmy	Opakování kopu	

V 10. tabulce vidíme všechny možnosti, jak může dopadnout pokutový kop. Porušením pravidel se rozumí například vběhnutí do pokutového území před zahráním penalty, a to od útočícího i obranného mužstva nebo postavení brankáře před brankovou čarou. Při opakování penalty musí být zakončovatelem stejný hráč. Ten se také nesmí míče dotknout dvakrát za sebou, což znamená, že po provedení pokutového kopu se balónu musí nejprve dotknout kterýkoli jiný hráč, jinak je nařízen nepřímý volný kop pro bránící mužstvo.

4 Syntetická část práce

4.1 Analýza pokutových kopů v jednotlivých ročnících Ligy mistrů UEFA 2009–2019

V následujících kapitolách podrobně rozebereme jednotlivé sezóny Ligy mistrů UEFA z hlediska pokutových kopů za desetileté období od ročníku 2009/2010 do 2018/2019 v celkovém počtu 1250 zápasů. Naší analýzy se budou týkat zápasy ve skupinách a play-off, to znamená v každé sezóně 125 utkání. Každý ročník sebou přináší unikátní počet penalt, který se také odvíjí od pravidel, která se postupem času lehce upravovala.

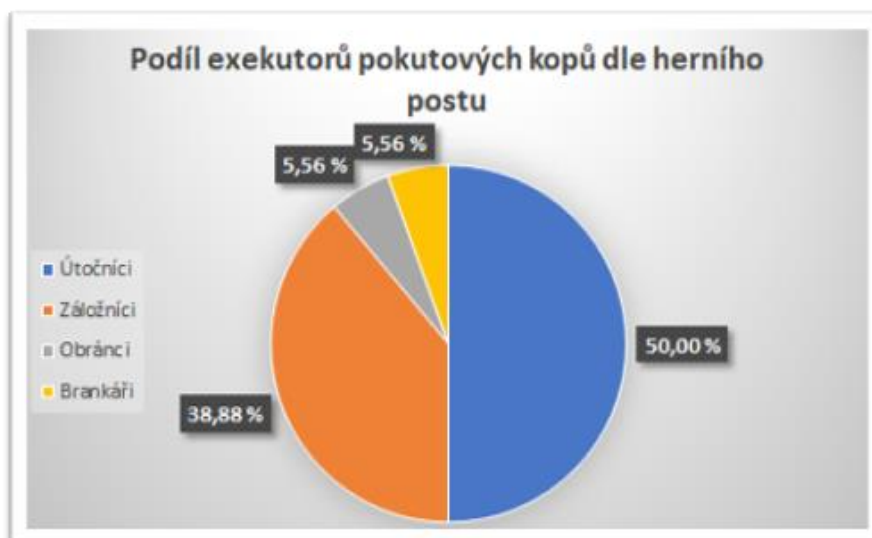
Tabulka 11. Počet pokutových kopů v jednotlivých ročnících Ligy mistrů UEFA (2009–2019) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Ročník	Počet zápasů	Počet penalt		Celkem
		Proměněné	Neproměněné	
2009/2010	125	14	4	18
2010/2011	125	23	6	29
2011/2012	125	44 (18)	17 (10)	61
2012/2013	125	19	9	28
2013/2014	125	29	17	46
2014/2015	125	36 (5)	13 (5)	49
2015/2016	125	48 (23)	20 (2)	68
2016/2017	125	33	20	53
2017/2018	125	28	7	35
2018/2019	125	34	9	43
Celkem	1250	308	122	430

V tabulce č. 11 vidíme přehled všech pokutových kopů v Lize mistrů UEFA od ročníku 2009/2010 až do sezóny 2018/2019. V závorkách je uveden počet pokutových kopů v penaltových rozstřelech z daného ročníku.

4.1.1 Sezóna 2009/2010

První ročník námi sledovaného období LM byl na počet pokutových kopů nejchudším ze všech. Za 125 zápasů tu evidujeme pouze 18 penalt, což je průměrně jeden pokutový kop na 7 utkání. Celkovým vítězem se stal italský Inter Milán.

Graf 1. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2009/2010 (Zdroj vlastní z UEFA, 2010).

Na prvním grafu jsou znázorněni všichni zakončovatelé penalt podle pozic v sezóně LM 2009/2010. Přesně polovinu všech pokutových kopů zahrávali útočníci, následovaní záložníky. Na děleném třetím místě se umístili obránci a brankáři, což je zajímavé, protože gólmáni jsou jen výjimečně zakončovatelé pokutových kopů. Tato sezóna byla jednou ze tří, kdy jsme zaznamenali minimálně jeden pokutový kop zahráný brankářem.

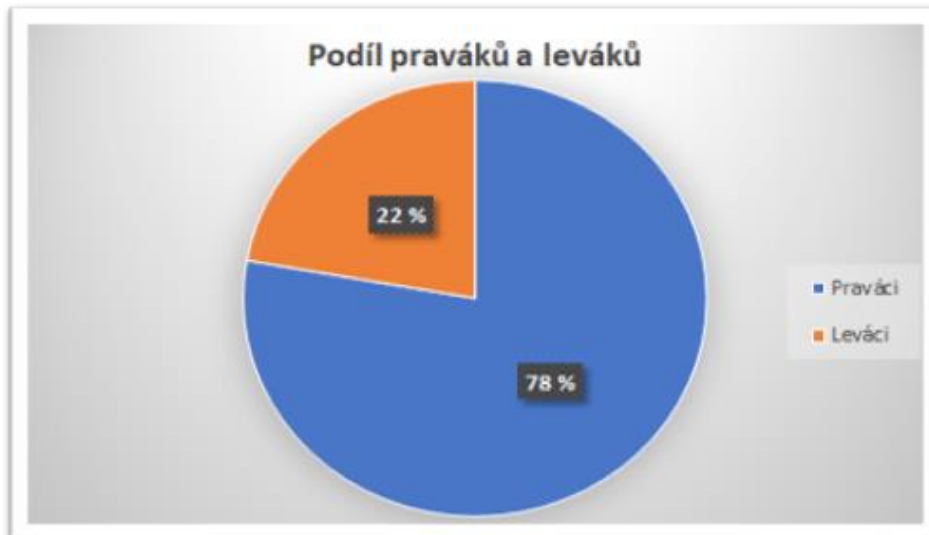

Graf 2. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2009/2010 (Zdroj vlastní z UEFA, 2010).

Na druhém grafu je procentuální znázornění podílu proměněným a neproměněným pokutových kopů v LM 2009/2010. Vidíme, že více než tři čtvrtiny penalt v této sezóně byly úspěšně proměněny. Důležité je podotknout, že v prvních

námi sledovaných ročníků nebyla ještě pravidla pokutových kopů tolik přísná, jako v současné době, a tak docházelo například v předčasném vyrážení brankářů z čáry, což znevýhodňovalo střelce nebo vbíhání bránících a útočících hráčů do pokutového území ještě před zahráním penalty. Postupem času se ale na tyto přestupky začal klást větší zřetel.

Graf 3. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2009/2010 (Zdroj vlastní z UEFA, 2010).

Na třetím grafu je podíl praváků a leváků na pokutových kopech v LM 2009/2010. V lidské populaci se nachází pouze 10 % leváků (Papadatou-Pastou et al., 2020), což se odráží i ve sportu a této statistice nevyjímá. Kromě tohoto ročníku, kde evidujeme více jak tři čtvrtiny praváků zakončujících penaltu, tak i v ostatních letech vládnu této statistice pravonozí fotbalisté.

Obrázek 12. Procentuální vyjádření umístování penalt v LM 2009/2010 (Zdroj vlastní z UEFA, 2010).

Na obrázku č. 12 je procentuálně vyjádřen směr všech pokutových kopů v sezóně 2009/2010 v Lize mistrů UEFA. Je zjevné, že nejoblíbenějším místem byl pro střelce levý spodní roh branky, kam byly penalty kopnuty v 33 % všech případů. Zbylé části branky byly již vyrovnanější. Ani jednu penaltu jsme nezaznamenali do prostřední horní části branky. Důležité je zdůraznit, že do této statistiky se započítávají i neproměněné penalty, které byly chyceny brankářem, letěly vedle či nad bránu, ale řadíme je do nejbližšího sektoru, kde k tomu došlo. Stejně tomu tak je i v dalších sezónách.

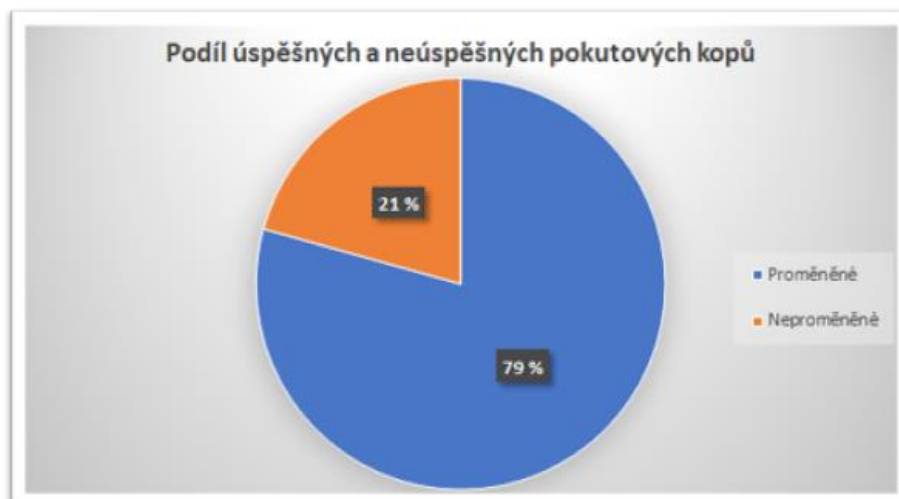
4.1.2 Sezóna 2010/2011

V ročníku 2010/2011 pozorujeme nárůst pokutových kopů, kdy zde bylo nařízeno celkem 29 penalt, což nám udává průměrně jednu penaltu na čtyři zápasy. Nicméně i tak toto číslo výrazně zaostává za celkovým průměrem. Celkovým vítězem se stala španělská Barcelona. Do základní skupiny se také probojovala plzeňská Viktoria, která nakonec skončila na sympatickém třetím místě a v jarní části tak bojovala ve vyřazovacích bojích v Evropské lize UEFA.

Graf 4. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2010/2011 (Zdroj vlastní z UEFA, 2011).

Dvě třetiny všech pokutových kopů v ročníku 2010/2011 v LM zahrávali útočníci, necelou jednu třetinu zakončovali záložníci. Zajímavé je, že v této sezóně ani jednu penaltu nekopal obránce a zároveň zde byla jedna penalta, které se jako exekutor ujmul brankář.

Graf 5. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2010/2011 (Zdroj vlastní z UEFA, 2011).

Podíl proměněných a neproměněných pokutových kopů v sezóně 2010/2011 atakuje hranici 80 % ve prospěch úspěšných penalt. Toto číslo je jedno z největších za sledované desetileté období.

Graf 6. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2010/2011 (Zdroj vlastní z UEFA, 2011).

I ve druhé sezóně sledujeme převahu praváků nad leváky v zahrávání pokutových kopů. I přes 2,5krát větší číslo pravonohých zakončovatelů je však jejich 72 % lehce pod desetiletým průměrem.

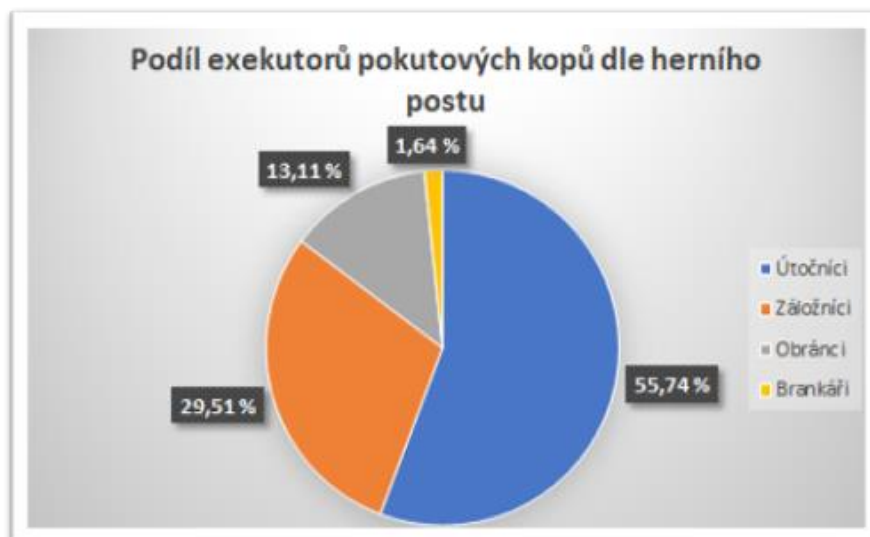

Obrázek 13. Procentuální vyjádření umístování penalt v LM 2010/2011 (Zdroj vlastní z UEFA, 2011).

Ve druhé sezóně je evidentní, že hráči opět volili nejčastěji jeden ze dvou spodních rohů branky, a to dokonce v 66 % všech případů. Zbylé části branky byly využity vcelku podobně, až na prostřední horní část, kam stejně jako rok předtím nemířil ani jeden pokutový kop.

4.1.3 Sezóna 2011/2012

V ročníku 2011/2012 jsme mohli pozorovat celkem 61 pokutových kopů, což je druhé největší číslo za námi sledované desetileté období. Nicméně na tomto počtu mají velkou zásluhu penaltové rozstřely, ve kterých se zahrávalo celkem 28 penalt, což je vůbec nejvíce ze všech deseti ročníků. Kdybychom tedy tyto penalty nepočítaly, dostaneme se na číslo 33, což je lehce podprůměrná hodnota ze všech sezón. Dále je to také průměrně jedna penalta na méně jak čtyři utkání. V naší analýze ovšem počítáme se všemi penaltami ve skupinách a play-off včetně rozstřelů. Celkovým vítězem se stala londýnská Chelsea.

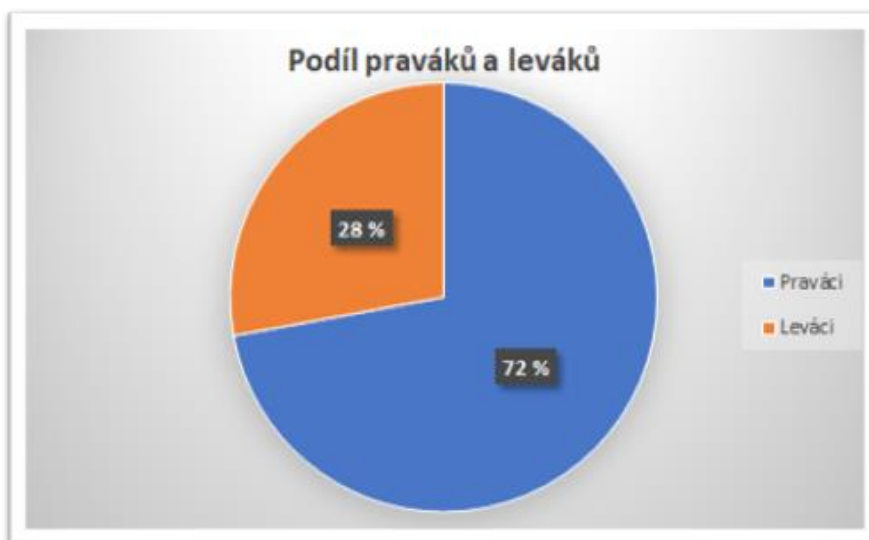
Graf 7. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2011/2012 (Zdroj vlastní z UEFA, 2012).

Ročník 2011/2012 byl třetím v řadě a také posledním z našeho desetiletého období, kdy jsme mohli vidět alespoň jeden pokutový kop zahrávaný brankářem. V dalších sezónách už tedy evidujeme jako zakončovatele penalt „pouze“ útočníky, záložníky a obránce. Jedním z faktorů, který toto mohl ovlivnit je fakt, že s drobnými změnami v pravidlech a větším zkoumáním všelijakých statistik jednotlivých hráčů, se brankáři soustředí výhradně na chytání a zahrávání nechávají na hráčích z pole. V posledních letech se gólmáni do penaltových kopů jako exekutoři staví jen velmi výjimečně. Dalším důležitým faktorem je kopací technika, která nebývá u brankářů tak dobrá, jako u ostatních hráčů. Na 7. grafu je také opět patrná dominance útočníků, co by zakončovatelů penalt.

Graf 8. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2011/2012 (Zdroj vlastní z UEFA, 2012).

Podíl proměněných a neproměněných penalt je v sezoně Ligy mistrů UEFA 2011/2012 nižší než v obou předcházejících ročnicích a zároveň je tento poměr, tedy 72:28 % ve prospěch úspěšných pokutových kopů, přesným průměrem v úspěšnosti proměňování penalt v námi sledovaných deseti sezónách.

Graf 9. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2011/2012 (Zdroj vlastní z UEFA, 2012).

Shodou okolností má podíl praváků a leváků v této sezoně úplně stejný poměr jako podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů, a to 72:28 % ve prospěch pravonohých střelců. Nicméně na rozdíl od předchozího grafu, zde je toto číslo podprůměrné, u levonohých samozřejmě nadprůměrné.

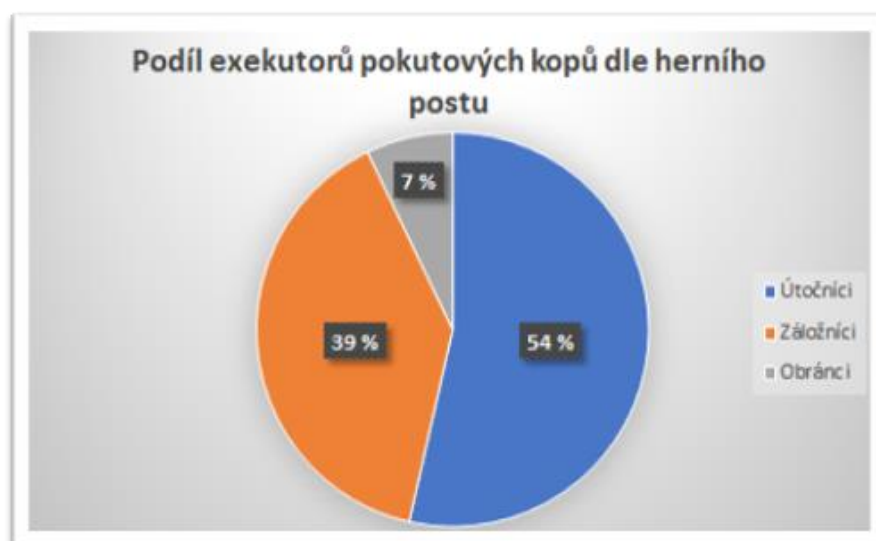
Obrázek 14. Procentuální vyjádření umístění penalt v LM 2011/2012 (Zdroj vlastní z UEFA, 2012).

I v tomto ročníku se potvrzuje trend z minulých sezón a oba spodní kouty branky jsou nejčastějším terčem střel od zakončujících hráčů. V této sezoně je tomu

tak dokonce v 72 % případů. Do zbylých částí brány a jejího okolí rozmístili své střely zakončovatelé téměř rovnoměrně a poprvé vidíme zastoupení všech vymezených segmentů. S nadsázkou se dá říct, že číslo 72 bylo pro tento ročník a konkrétně naše statistiky, magickým.

4.1.4 Sezóna 2012/2013

Čtvrtý ročník, tedy sezóna 2012/2013, byl na pokutové kopy výrazně podprůměrný, dokonce vůbec druhým nejhorším celkově a my jsme jich měli možnost vidět jako šafránu, konkrétně pouze 28. V průměru zde evidujeme jednu penaltu na zhruba 4,5 utkání. Vítězem se stal německý Bayern Mnichov.

Graf 10. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2012/2013 (Zdroj vlastní z UEFA, 2013).

V sezóně 2012/2013 si stále drží útočníci více než polovinu v zahrávání pokutových kopu. Nicméně pořád je toto číslo pod celkovým průměrem. Podíl záložníků je v tomto ročníku dokonce druhý nejvyšší, což má právě za následek „nižší“ počet útočníků, kteří zahrávali penaltu.

Graf 11. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2012/2013 (Zdroj vlastní z UEFA, 2013).

Ani v tomto ročníku není výjimkou, že bylo více proměněných pokutových kopů než těch neproměněných. Nicméně v této sezóně se střelci mýlili víckrát, než je obvyklé, a tak zde pozorujeme lehce podprůměrná čísla v úspěšnosti.

Graf 12. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2012/2013 (Zdroj vlastní z UEFA, 2013).

Extrémem je sezóna 2012/2013 ve statistice podílu praváků a leváků na exekuci pokutových kopů. Z celkových 28 penalt totiž celkem 26 zahrávali praváci a pouze 2 leváci. Tento poměr a rozptyl je dokonce největší ze všech deseti sledovaných ročníků.

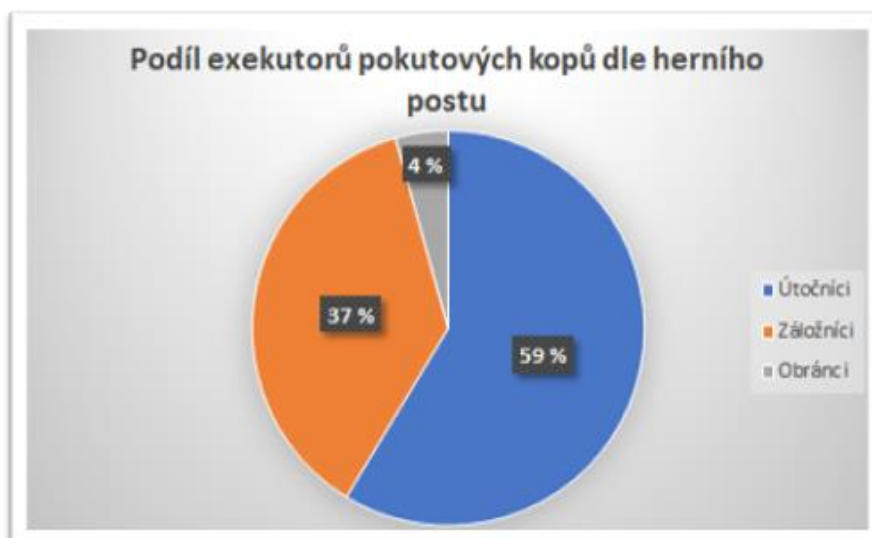

Obrázek 15. Procentuální vyjádření umístování penalt v LM 2012/2013 (Zdroj vlastní z UEFA, 2013).

V sezóně 2012/2013 Ligy mistrů UEFA můžeme vidět, že do horní poloviny branky a jejího okolí mířilo mnohem více pokusů než v předchozích ročnících. I přes tento nárůst si ale stále pomyslné prvenství v oblíbenosti drží obě spodní krajní části brány.

4.1.5 Sezóna 2013/2014

V ročníku 2013/2014 pokutových kopů opět přibylo a mohli jsme jich sledovat dokonce 46, což je výrazně vyšší číslo, než je průměr. Díky tomu jsme také viděli průměrně jednu penaltu v necelých třech utkáních. Vítězem celého ročníku se stal španělský gigant a nejúspěšnější klub v této soutěži, Real Madrid. V této sezóně jsme opět měli možnost sledovat českého zástupce v základní skupině. FC Viktoria Plzeň se stejně jako před třemi lety umístila na celkovém třetím místě, což znamenalo „sestup“ do play-off Evropské ligy.

Graf 13. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2013/2014 (Zdroj vlastní z UEFA, 2014).

V této sezóně se nám čísla ohledně zakončovatелů pokutových kopů podle pozice poprvé přiblížila celkovému průměru. Jen podíl záložníků zde byl mírně vyšší, což mělo také za následek nižší podíl obránců.

Graf 14. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2013/2014 (Zdroj vlastní z UEFA, 2014).

Zajímavá čísla jsme zaznamenali při podílu proměněných a neproměněných pokutových kopů. Zakončovatelé zde totiž minuli mnohem víckrát, než je obvyklé, a tak můžeme pozorovat druhá nejnižší čísla v úspěšnosti proměňování. Gól padl pouze v 63 % penalt.

Graf 15. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2013/2014 (Zdroj vlastní z UEFA, 2014).

V sezóně 2013/2014 si také všímáme podílu praváků a leváků na pokutových kopech. Rozdíl mezi těmito čísly je totiž v tomto ročníku vůbec nejnižší ze všech deseti sezón. Z celkového počtu 46 zakončovatелů bylo hned 16 levonohých, čímž se poměr mezi oběma kategoriemi snížil na „pouhých“ 35:65 % ve prospěch pravonohých střelců.

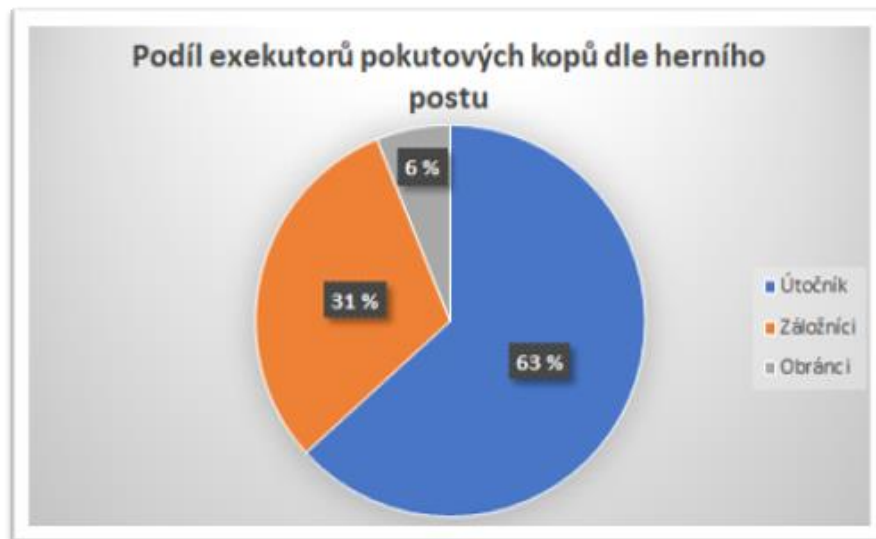

Obrázek 16. Procentuální vyjádření umístování penalt v LM 2013/2014 (Zdroj vlastní z UEFA, 2014).

Enormně oblíbeným místem pro zakončení v sezóně 2013/2014 byl levý spodní roh branky, do nějž či jeho okolí mířilo 41 % všech pokutových kopů. Dalším oblíbeným místem byla celá pravá část branky, kam směřovalo celkově 35 % všech penaltových pokusů. Ostatní části branky byly zakončovateli vyhledávány minimálně.

4.1.6 Sezóna 2014/2015

Ročník 2014/2015 nám přinesl celkem 49 pokutových kopů. Podruhé tu také pozorujeme penaltové rozstřely, ve kterých se zahrávalo 10 penalt. Ať už bychom tedy s těmito pokutovými kopy počítali, nebo ne, pokaždé se dostaneme lehce nad desetileté průměry. Bez již zmiňovaných penaltových rozstřelů jsme zde měli možnost vidět 39 penalt, což je průměrně jedna penalta na tři utkání. Vítězem se stala již podruhé v námi sledovaném období španělská Barcelona.

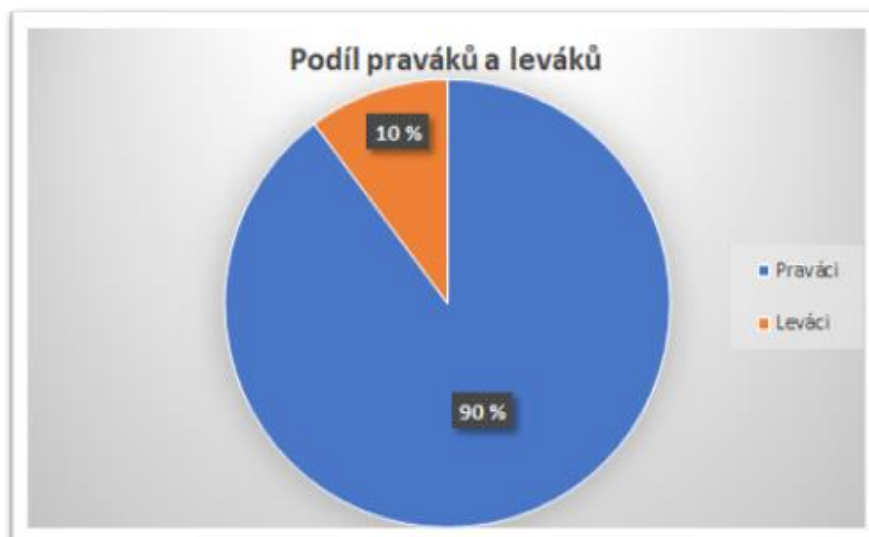
Graf 16. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2014/2015 (Zdroj vlastní z UEFA, 2015).

V tomto ročníku sledujeme podobná čísla jako o rok dříve, s tím rozdílem, že v této sezóně mírně posílila složka obránců, což se projevilo na poklesu záložníků. Jinak všechna čísla téměř korespondují s celkovým průměrem.

Graf 17. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2014/2015 (Zdroj vlastní z UEFA, 2015).

Úspěšnost proměňování pokutových kopů se nám v této sezóně opět zvyšuje a můžeme sledovat, že téměř tři čtvrtiny všech penalt byly úspěšně proměněny. Zároveň jsou tato čísla lehce nadprůměrná.

Graf 18. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2014/2015 (Zdroj vlastní z UEFA, 2015).

Velkým výkyvem oproti normálu je podíl pravonohých a levonohých fotbalistů na zahrávání pokutových kopů. Z celkových 49 penalt zde totiž hned 44 zahrávali praváci, což nám na grafu ukazuje obrovskou převahu těchto hráčů.

Obrázek 17. Procentuální vyjádření umístění penalt v LM 2014/2015 (Zdroj vlastní z UEFA, 2015).

Procentuální vyjádření umístění pokutových kopů v Lize mistrů UEFA 2014/2015 je tak trošku zrcadlem k minulému roku, jelikož zde zaznamenáváme velmi podobné hodnoty. Levý dolní roh branky tradičně vévodí této statistice, a to s 41 %. Do

pravé části brány jsme zaznamenali 29 % všech pokutových kopů. Vyšší čísla pozorujeme v prostřední části branky, kam celkově mířili střelci v 24 % všech případů.

4.1.7 Sezóna 2015/2016

V ročníku 2015/2016 jsme si užili penaltové hody, neboť v této sezóně bylo k vidění celkem 68 pokutových kopů, což je vůbec nejvíce ze všech deseti ročníků. Důležité je ale podotknout, že bychom se na toto číslo nedostali, nebýt penaltových rozstřelů, ve kterých se zahrávalo dohromady 25 pokutových kopů. I bez nich bychom ale sledovali 43 penalt, což není špatné číslo a převyšuje nám průměr. Zároveň jsme v tomto ročníku také viděli nejvíce proměněných penalt v penaltových rozstřelech. Z celkových 25 jich bylo totiž proměněno 23. Vítězem se stal španělský Real Madrid.

Graf 19. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2015/2016 (Zdroj vlastní z UEFA, 2016).

V sezóně 2015/2016 evidujeme nejvyrovnanější podíl zakončovatelů pokutových kopů. Složka útočníků zde totiž dosahuje „pouze“ 51 %, což je druhé nejmenší číslo za všech deset ročníků. To je zapříčiněno především zvýšeným počtem obránců, kteří zahrávali penalty. Z celkového počtu 68 penalt se hned 12 ujali právě defenzivní hráči. Tento podíl, tedy 18 %, je zároveň také nejvyšší, kterého bránící hráči v námi sledovaném období dosáhli.

Graf 20. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2015/2016 (Zdroj vlastní z UEFA, 2016).

Při pohledu na podíl proměněných a neproměněných pokutových kopů v ročníku 2015/2016 žádné velké změny nevidíme a graf nám zobrazuje již tradiční obrázek převahy úspěšných penalt nad těmi neúspěšnými.

Graf 21. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2015/2016 (Zdroj vlastní z UEFA, 2016).

Ani u podílu praváků a leváků jsme nezaznamenali žádné výraznější proměny, které by nějakým způsobem vyčnívaly z průměrných hodnot. Stejně jako v některých minulých sezónách, tak i tady pravonozí fotbalisté zahrávali tři ze čtyř penalt.

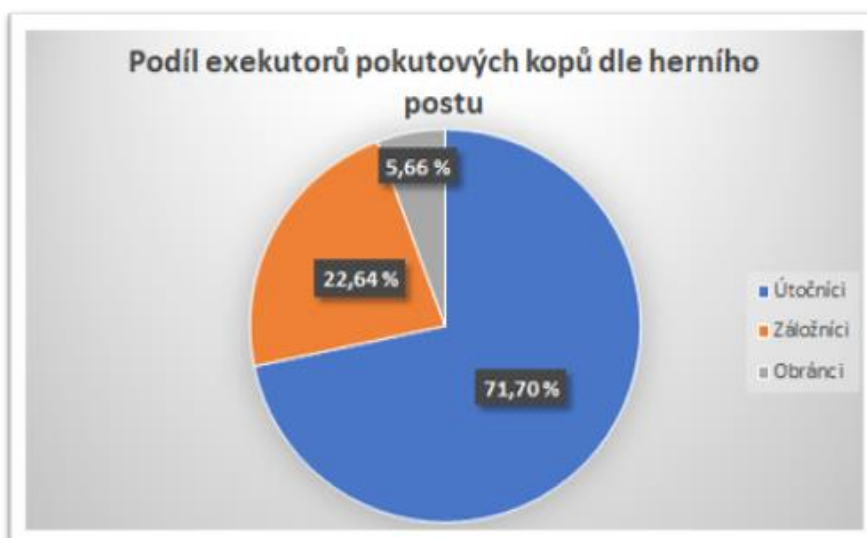
Obrázek 18. Procentuální vyjádření umístování penalt v LM 2015/2016 (Zdroj vlastní z UEFA, 2016).

V 7. námi sledované sezóně vidíme nejextrémnější čísla, co se týče procentuálního vyjádření umístování pokutových kopů. To, že si hráči nejčastěji vybírají levý spodní roh jsme už díky předešlým sezónám zjistili, ale v ročníku 2015/2016 evidujeme vůbec nejvyšší čísla v této statistice. Tuto část branky si totiž vybrala téměř polovina všech hráčů při svých pokusech, konkrétně 47 % z nich, což je mimochodem vůbec největší podíl ze všech deseti ročníků. Za zmínku ještě stojí opačný spodní kout branky, kam mířily střely ve čtvrtině všech případů. Zbylé části branky byly však využívány opravdu jen zřídka.

4.1.8 Sezóna 2016/2017

Ročník 2016/2017 byl na pokutové kopy velice plodným a my jsme jich měli možnost vidět celkem 53, což je vůbec největší číslo ze všech deseti ročníků, pokud nepočítáme penaltové rozstřely. Udává nám to taky průměr jedné penalty na přibližně 2,5 utkání. Celkové prvenství obhájil španělský Real Madrid.

Graf 22. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2016/2017 (Zdroj vlastní z UEFA, 2017).

V sezóně Ligy mistrů UEFA 2016/2017 je podíl zakončovatелů pokutových kopů opět nevyrovnaný a vidíme, že téměř tři čtvrtin všech penalt se ujali útočníci. Na druhém místě jsou opět záložníci, následovaní obránci.

Graf 23. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2016/2017 (Zdroj vlastní z UEFA, 2017).

Zajímavá čísla vidíme na 23. grafu, kde je podíl proměněných a neproměněných pokutových kopů. V této sezóně se střelci až nečekaně hodně krát mýlili, přesněji tomu tak bylo hned ve 20 z 53 případů. Proto v tomto ročníku sledujeme nejnižší úspěšnost proměňování penalt ze všech deseti sezón Ligy mistrů UEFA.

Graf 23. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2016/2017 (Zdroj vlastní z UEFA, 2017).

I v této sezóně byli exekutory pokutových kopů častěji praváci než leváci. Nicméně tento ročník byl jedním z těch, kdy leváků jakožto zakončovatелů penalt přibýlo a jejich podíl je zde vyšší, než je průměr.

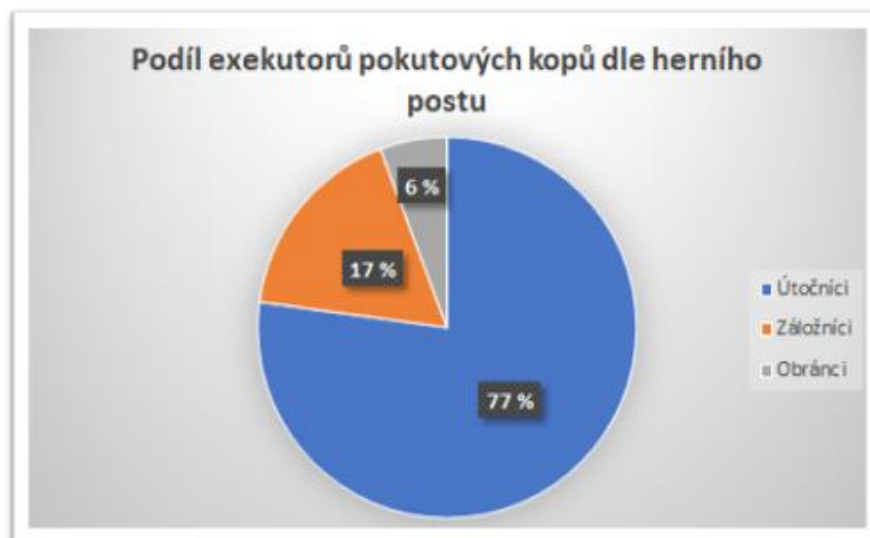
Obrázek 19. Procentuální vyjádření umístování penalt v LM 2016/2017 (Zdroj vlastní z UEFA, 2017).

Z 19. obrázku je patrné, že velká většina hráčů při svých pokutových kopech v sezóně 2016/2017 mířila do dolní části branky. Do jednoho ze tří sektorů v tomto úseku šlo dokonce 87 % všech penalt. Do horní poloviny brány letělo pouze 7 střeleckých pokusů z 53.

4.1.9 Sezóna 2017/2018

Devátý ročník námi sledovaného období přinesl dohromady 35 pokutových kopů, což řadíme mezi střední hodnoty a je to téměř přesný průměr. Díky tomu jsme

mohli sledovat jednu penaltu v zhruba 3,5 utkáních. Celkovým vítězem se stal španělský klub Real Madrid, který tak vyhrál tři ročníky v řadě, což je něco nevídaného a v blízké budoucnosti zřejmě také nereálného k vyrovnání či dokonce překonání, vzhledem k nynější vyrovnanosti ve světovém fotbale.

Graf 25. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2017/2018 (Zdroj vlastní z UEFA, 2018).

Sezóna 2017/2018 přinesla nejpočetnější zastoupení útočníků, co se týče podílu zakončovatелů pokutových kopů podle pozice. Přesně 77 % všech penalt bylo zahráváno právě útočícími hráči a je to tak největší číslo ze všech námi sledovaných deseti ročníků Ligy mistrů UEFA.

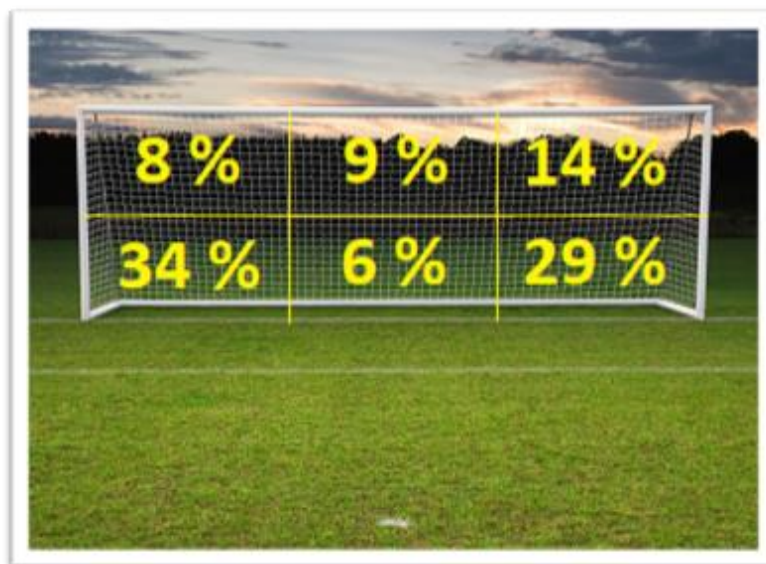
Graf 26. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2017/2018 (Zdroj vlastní z UEFA, 2018).

Další prvenství, které si tato sezóna vysloužila, je v podílu proměněných a neproměněných pokutových kopů. Střelci zde totiž brankářům příliš šancí nedávali a úspěšně proměněno bylo 80 % všech penaltových pokusů, což je opět nejvyšší číslo ze všech deseti sledovaných ročníků.

Graf 27. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2017/2018 (Zdroj vlastní z UEFA, 2018).

Při pohledu na podíl praváků a leváků je vidět dominance pravonohých fotbalistů, kteří zde z celkových 35 penalt zahrávali hned 31 z nich. I tato čísla řadíme mezi jedny z nejvyšších ze všech pozorovaných ročníků.

Obrázek 20. Procentuální vyjádření umístování penalt v LM 2017/2018 (Zdroj vlastní z UEFA, 2018).

Procentuální vyjádření umístování pokutových kopů do horní části brány se v této sezóně mírně zvýšilo, nicméně i nadále této statistice vládne levý spodní roh

branky, kam v ročníku 2017/2018 mířilo 34 % všech pokusů. Do pravé části brány hráči zakončovali v 43 % všech případů.

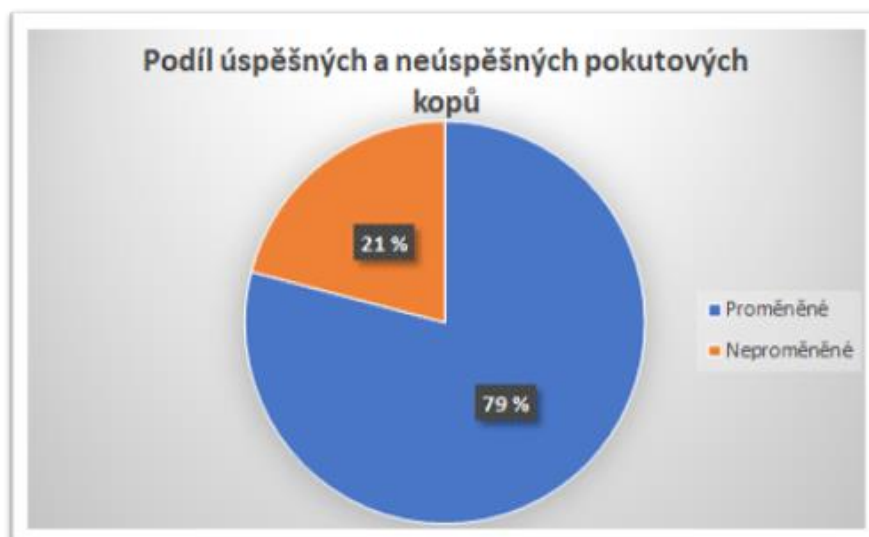
4.1.10 Sezóna 2018/2019

V naší poslední analyzované sezóně Ligy mistrů UEFA jsme měli možnost pozorovat nadprůměrný počet pokutových kopů, konkrétně 43. Tím pádem byla k vidění v průměru jedna penalta na přibližně 3 zápasy. Vítězem celé soutěže se stal anglický Liverpool. Do třetice se podařilo FC Viktorii Plzeň dostat do bojů v základní skupině a stejně jako v obou předchozích případech, tak i teď skončila na celkovém třetím místě, zajišťujícím účast v jarní části vyřazovacích bojů Evropské ligy.

Graf 28. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezóně 2018/2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

V této sezóně sledujeme velký nárůst záložníků, kteří kopali pokutové kopy a téměř se jejich počet vyrovnal útočnickům. Jejich podíl, tedy 42 %, je dokonce nejvyšší ze všech deseti analyzovaných ročníků. I přes toto navýšení si ale útočníci udrželi pozici nejčastěji zakončujících hráčů.

Graf 29. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM 2018/2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

I v této sezóně byli exekutoři pokutových kopů velice plodní a své pokusy proměnili v 79 %, což je jedno z nejvyšších čísel za celé desetileté období. Tato vysoká úspěšnost z posledních let se dá vysvětlit zpřísněním pravidel pro brankáře, kteří musí mít minimálně jednu nohu na čáře v době kopu, jinak je kop opakován. To gólmanům výrazně snižuje šanci na chycení penalty a zvýhodňuje to tak střelce.

Graf 30. Lateralita střelců pokutových kopů v LM 2018/2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Praváci i v poslední námi sledované sezóně dominují exekuci pokutových kopů ve více než třech čtvrtinách, a dokonce nám v ročníku 2018/2019 znázorňují i přesný průměr ze všech deseti analyzovaných sezón.

Obrázek 21. Procentuální vyjádření umístování penalt v LM 2018/2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Ročník Ligy mistrů UEFA 2018/2019 byl nejvyrovnanějším, co se týče procentuálního vyjádření umístování pokutových kopů. Do obou spodních rohů totiž v této sezóně mířilo „pouze“ 26, respektive 28 % všech penalt. Dalšími využívanými místy byl levý horní roh a spodní prostřední část branky. Ostatní části byly využívány méně.

4.2 Sezóny 2009–2019

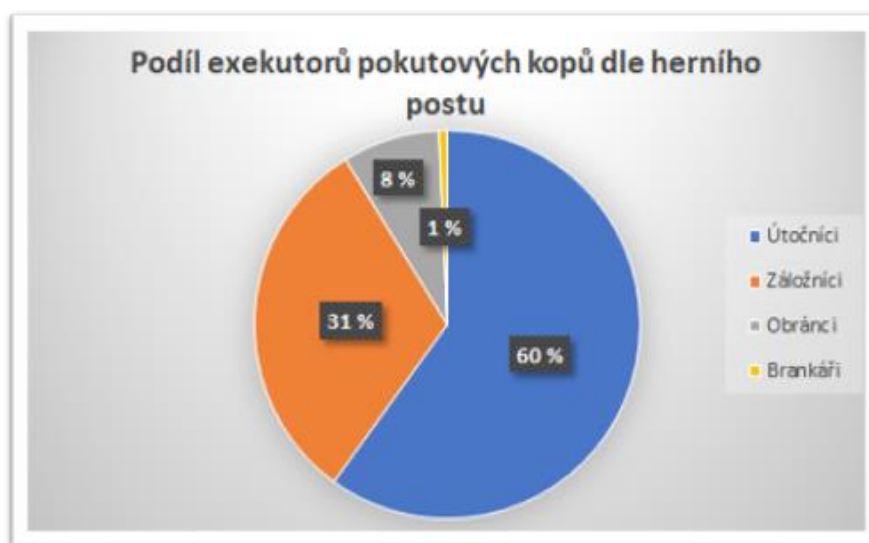
V této kapitole shrneme všechny analyzované ročníky Ligy mistrů UEFA z hlediska pokutových kopů a vytvoříme průměrné hodnoty.

Tabulka 12. Průměrné počty pokutových kopů v LM na jednu sezónu (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

	Počet penalt	Počet penalt (bez rozstřelů)
	430	367
Průměrný počet pokutových kopů na sezónu	43	36,7
Průměrný počet utkání na 1 pokutový kop	2,91	3,41

V 12. tabulce vidíme průměrné počty pokutových kopů na jednu sezónu. Důležitým faktorem v této statistice jsou penaltové rozstřely, jelikož nám úplně neodráží přesné hodnoty pro dané ročníky. Proto jsme zde rozdělili pokutové kopy na ty, ve kterých počítáme i penalty z rozstřelů a ty, ve kterých ne. Bez pokutových kopů z rozstřelů jsme se dostali na 367 penalt v 1250 zápasech, což nám dává průměrně jednu penaltu na 3,41 utkání. Pokud do všech pokusů započteme i rozstřely, vyšlo nám číslo 430 pokutových kopů v 1250 utkáních, čímž se průměr zvýšil na jednu penaltu

v 2,91 zápasech. Odhadujeme, že kdybychom analyzovali ještě následující sezónu, tedy 2019/2020, toto číslo by se nám ještě více zmenšilo, protože právě od tohoto ročníku se začal v Lize mistrů UEFA používat systém VAR (video asistent rozhodčího), díky kterému je k vidění mnohem více pokutových kopů než dříve. Rozhodčí se v případě nejistoty může poradit se svými kolegy u videa nebo se dokonce sám jít podívat na obrazovku, kde se inkriminovaný moment přehrává. Díky této novince je hra spravedlivější, ale zároveň má časté kouskování a přezkoumávání různých situací vliv na spád hry.

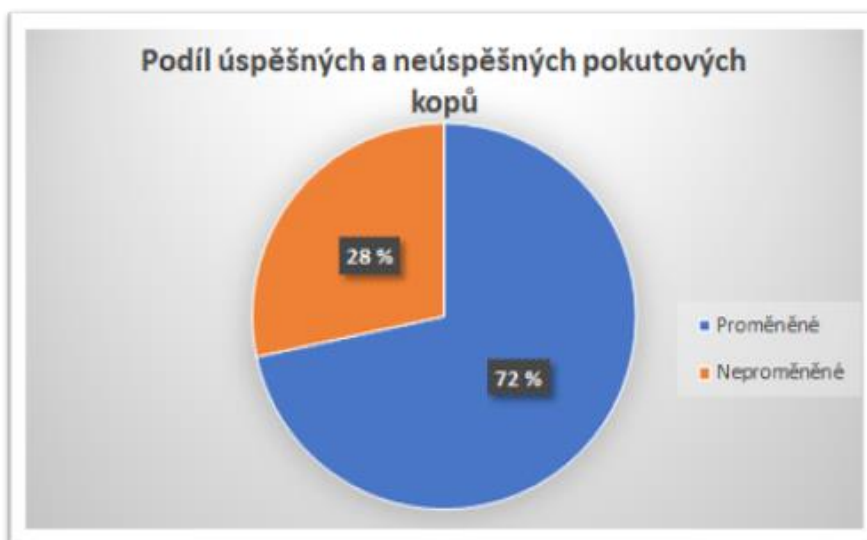

Graf 31. Podíl exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM v sezónách 2009–2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

31. graf nám udává průměrný podíl zakončovatelů pokutových kopů v sezónách 2009–2019. Můžeme vidět, že průměrně tři z pěti penalt byly kopány útočníky. Jako druhí jsou s téměř poloviční hodnotou záložníci. Obránci byly exekutory jen v 8 % všech případů. U brankářů je to zanedbatelné 1 %. Tento trend nám potvrzuje již známou situaci, ke které dochází v celém fotbale, a nejen v Lize mistrů UEFA. Útočníci jsou logicky nejčastějšími exekutory pokutových kopů, jelikož jsou to nejofenzivnější hráči týmu, kteří by měli být také nejlepšími zakončovatelé, protože jejich hlavním úkolem je dát gól. Proto si k penaltám stoupají nejčastěji právě oni. Druzí jsou záložníci, kteří se zapojují jak do bránění, tak do útoku a jsou to nejkomplexnější hráči ze všech. Většinou bývají také záložníci nejkreativnější a mají nejlepší techniku v týmu, což u pokutových kopů hraje velkou roli. Bronzovou příčku obsadili obránci, kteří se do útoku zapojují opravdu jen sporadicky, neboť jejich hlavním úkolem je ubránit vlastní

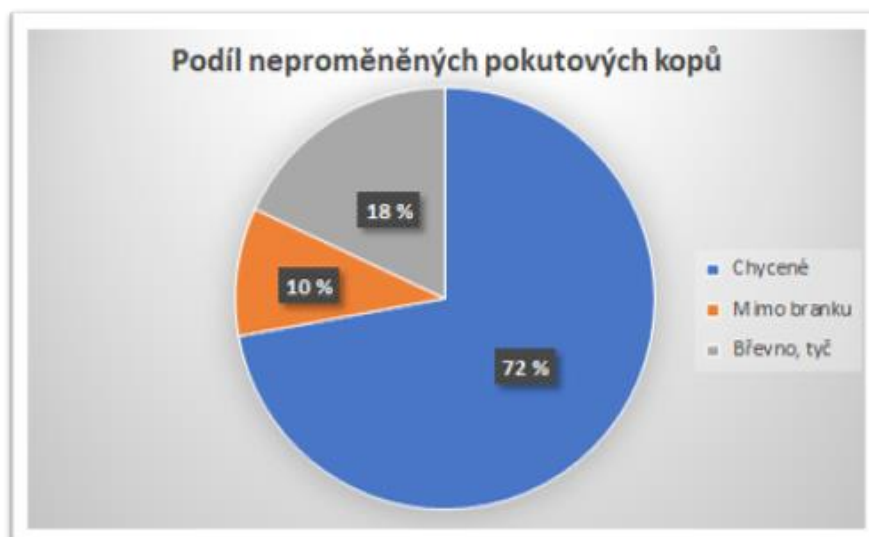

branku. Na posledním místě se umístili brankáři, kteří jsou pouze svátečními střelci penalt. Kromě horší kopací techniky oproti ostatním hráčům, je u nich také velké riziko při neproměnění pokutového kopu. Pokud totiž gólman neuspěje a bránící tým vyrazí s míčem do rychlého protiútoky, může zakončovat do prakticky odkryté, prázdné branky.

Graf 32. Podíl úspěšných a neúspěšných pokutových kopů v LM v sezónách 2009–2019 (n=430) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Při pohledu na další graf sledujeme průměrný podíl proměněných a neproměněných pokutových v LM v sezónách 2009–2019. 72 % ukazuje, že penalty jsou téměř ve tři čtvrtinách proměňovány. Potvrzuje se tím zlaté pravidlo pokutového kopu – „penalta se nedá chytit, pouze špatně kopnout.“ A něco na tom opravdu bude, jelikož pro brankáře je nesmírně těžké penaltu chytit, pokud je dobře kopnutá. I když totiž gólman dokáže vystihnout směr střely, téměř nikdy nemá nárok na chycení, pokud je penalta dobře umístěná k tyči s dostatečnou razancí, a to buď vzduchem nebo po zemi. Znovu se ukazuje obrovská výhoda a důležitost této standardní situace, která může rozhodovat o osudu celého utkání, v Lize mistrů UEFA dokonce o postupu či vyřazení.

Graf 33. Podíl neúspěšných pokutových kopů v LM v sezónách 2009–2019 (n=122) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Zajímavou statistiku představuje 33. graf, který znázorňuje podíl neproměněných pokutových kopů ve všech deseti ročnících. Vidíme, že nejčastěji, téměř ve třech čtvrtinách, penalta nebyla proměněna z důvodu zákroku brankáře. Prakticky v jedné pětině případů zachránila gólmana branková konstrukce a jen v 10 % se stalo, že hráči netrefili branku vůbec.

Graf 34. Lateralita střelců pokutových kopů v LM v sezónách 2009–2019 (n=430) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Jak už bylo řečeno, leváků je v lidské populaci pouze 10 % (Papadatou-Pastou et al., 2020), a to se projevuje i ve sportu. U nás konkrétně v této statistice, která sleduje průměrný podíl laterality střelců pokutových kopů v námi sledovaných sezónách. Více jak tři čtvrtiny všech penalt byly zahrávány pravonohými fotbalisty. Leváci tak v této

statistice dosáhli jen 23 %, což je ale s ohledem na jejich 10% výskyt v populaci koneckonců dobré a nadprůměrné číslo.

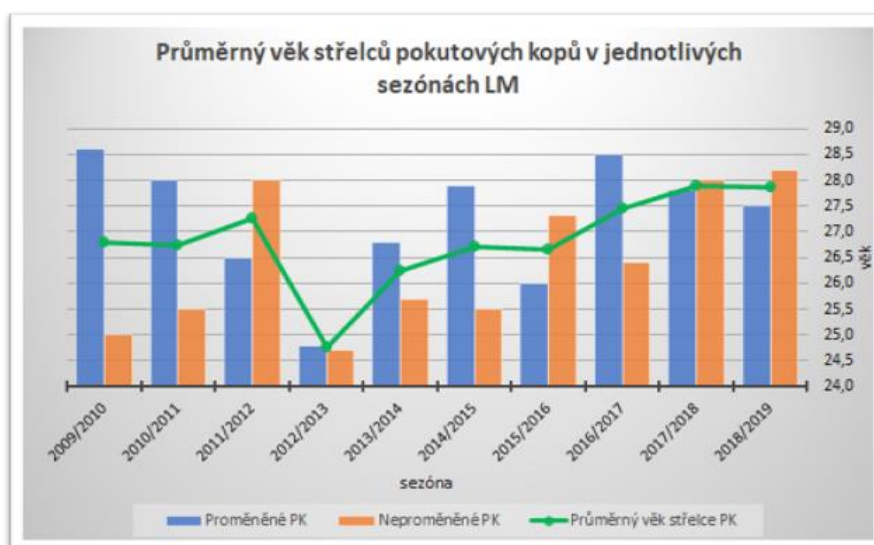
Obrázek 22. Procentuální vyjádření průměrného umístování penalt v LM v sezónách 2009–2019 (n=430) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Na 22. obrázku vidíme procentuální vyjádření průměrného umístování úspěšných i neúspěšných pokutových kopů v Lize mistrů UEFA v sezónách 2009–2019. Potvrzuje se trend z jednotlivých sezón, kdy byly nejčastějším terčem střel hráčů oba krajní spodní rohy branky, kam se zakončovalo v 65 % všech případů. Do zbylých částí brány své pokusy hráči rozmístili téměř rovnoměrně. Volba většiny hráčů, kopat penaltu do jednoho ze spodních rohů, je pochopitelná, jelikož je to nejjistější, nejlepší a „nejlehčí“ způsob, jak penaltu umístit.

Tabulka 13. Průměrný věk střelců pokutových kopů v LM 2009–2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Sezóna	Průměrný věk		
	Proměněné PK	Neproměněné PK	Průměr
2009/2010	28,6	25,0	26,8
2010/2011	28,0	25,5	26,8
2011/2012	26,5	28,0	27,3
2012/2013	24,8	24,7	24,8
2013/2014	26,8	25,7	26,3
2014/2015	27,9	25,5	26,7
2015/2016	26,0	27,3	26,7
2016/2017	28,5	26,4	27,5
2017/2018	27,8	28,0	27,9
2018/2019	27,5	28,2	27,9
Průměr	27,2	26,4	26,8

V 13. tabulce vidíme průměrný věk střelců pokutových kopů v jednotlivých sezónách, rozdělený ještě na úspěšné a neúspěšné penaltové kopy. Navíc zde uvádíme průměrné hodnoty jak pro každý jeden ročník zvlášť, tak také pro všechny dohromady s přihlédnutím k proměněným i neproměněným pokutovým kopům. Největší rozdíl ve věku mezi proměněnými a neproměněnými penaltami pozorujeme hned v prvním ročníku, kdy byla mezi těmito údaji diference 3,6 let ve prospěch úspěšných, starších exekutorů. Průměrný věk střelců všech PK za celé námi sledované desetileté období je 26,8 let.

Graf 35. Průměrný věk střelců pokutových kopů v LM v sezónách 2009–2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Na dalším grafu je zobrazení průměrného věku střelců pokutových kopů v každé jednotlivé námi sledované sezóně. Graf je rozdělen dle sloupců na průměrný věk střelců v jednotlivých ročnících podle proměněných a neproměněných pokutových kopů. Spojnice nám zobrazuje medián věku střelce v každé sezóně ze všech zahrávaných penalt. Obecně se dá říct, že zahrávání pokutových kopů se ujímají většinou zkušenější a tím pádem i starší hráči. Nejmenší průměrný věk v jedné sezóně byl necelých 25 let, naopak nejvyšší téměř 29 let.

Tabulka 14. Analýza pokutových kopů na MS ve fotbale 2002, 2006 a 2010 (Zdroj vlastní z Červenka, 2010).

Ukazatel	Počet	Proměněné	Neproměněné	% úspěšnost
Pokutové kopy	119	82	37	68,91
Útočníci	46	32	14	69,57
Záložníci	52	37	15	71,15
Obránci	21	13	8	61,90
Práváci	100	72	28	72,00
Leváci	19	10	9	52,63
Umístění do levé části branky	52	39	13	75,00
Umístění do pravé části branky	48	30	18	62,50
Umístění do střední části branky	19	13	6	68,42
Průměrný věk střelce PK	27,8	x	x	x
Průměrný věk úspěšného střelce PK	27,5	x	x	x

Výše uvedená tabulka zobrazuje výsledky z práce Červenky (2010). Jedná se také o analýzu pokutových kopů s tím rozdílem, že tato práce analyzuje penaltové kopy na třech po sobě jdoucích MS ve fotbale a nám tak poslouží jako materiál k porovnání. Jelikož jedna práce popisuje pokutové kopy v nejlepší mezinárodní soutěži světa a druhá v nejlepší klubové soutěži světa, domníváme se, že by výsledky obou prací mohly být velice podobné.

Za tři MS ve fotbale bylo v celkovém počtu 192 zápasů, nařizeno dohromady 119 pokutových kopů, což nám dává průměr jedné penalty na více jak 1,5 utkání. Toto číslo je dvojnásobně nižší než v námi sledovaných sezónách Ligy mistrů UEFA a pokutové kopy zde tedy byly k vidění ve větší míře. Procentuální úspěšnost proměňování této standardní situace je v obou pracích velice podobná a pohybuje se okolo 70 %. Co se týká exekutorů penaltových kopů podle herní pozice, vidíme první překvapivá čísla, jelikož na třech sledovaných MS byli nejčastějšími střelci záložníci, až poté útočníci a nakonec obránci. Tyto výsledky se tak oproti našim výrazně liší, protože v rámci naší analýzy byli téměř dvě třetiny penalt zahrávány právě útočníky. Z hlediska procentuální úspěšnosti proměňování podle herního postu pozorujeme podobné výsledky v obou pracích. Dalším sledovaným ukazatelem byla lateralita zahrávajících hráčů. Zatímco v naší práci jsme zaznamenali převahu praváků v poměru 77:23 %, v práci Červenky (2010) pozorujeme ještě větší dominanci pravonohých fotbalistů, a to dokonce v poměru 84:16 %. Pokud bychom ještě u laterality zůstali a podívali se na

procentuální úspěšnost jak provonohých, tak levonohých exekutorů, vidíme opravdu velké rozdíly. Zatímco v naší práci byla tato statistika extrémně vyrovnaná a oba ukazatele se pohybovaly okolo 71 %, u Červenky (2010) se tyto hodnoty výrazně rozcházejí. Praváci měli úspěšnost proměňování 72 %, což se shoduje s našimi výsledky, jenže levonoží fotbalisté na MS ve fotbale 2002, 2006 a 2010 zaznamenali celkově pouze 53% úspěšnost proměňování pokutových kopů, což je tristní a výrazně podprůměrná bilance. V práci Červenky (2010) byla branka rozdělena do stejných částí, jako v té naší, s tím rozdílem, že zde to bylo pouze na tři sektory, a to levý, prostřední a pravý. Z výše uvedené tabulky můžeme poznat, že stejně jako v naší práci, tak i tady hráči nejčastěji volili levou část branky, následovanou částí pravou. Nejméně byl využíván prostřední sektor. Když se ohlédneme na procentuální úspěšnost proměňování penaltových pokusů do jednotlivých sektorů, vidíme podobné výsledky, jako jsou ty naše, jen s malým rozdílem v tom, že v Lize mistrů UEFA byla tato čísla o několik málo procent vyšší. Jako poslední jsme si pro porovnání vybrali věk exekutorů pokutových kopů, a to jak ten celkový, tak ten ideální pro úspěšné střelce. Červenka (2010) dospěl k výsledku 27,8 let, jakožto číslu průměrného věku exekutora PK. Toto číslo se nijak závratně neliší od toho našeho, které je 26,8 let. Ještě větší shodu jsme zjistili u průměrného věku úspěšných střelců PK. Z našich výsledků vyplývá věk 27,2 let. Červenka (2010) dospěl k věku 27,5 let, což je jen zanedbatelný rozdíl.

4.3 Profil „ideálního střelce“

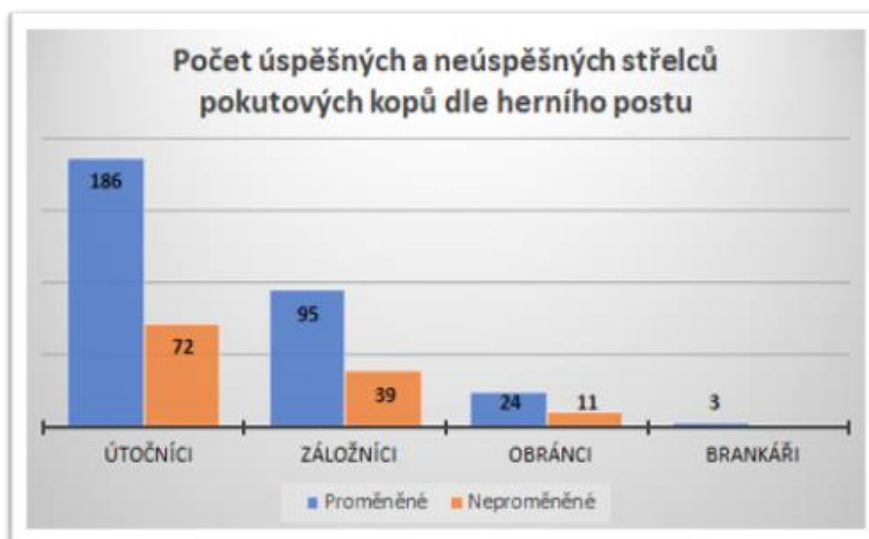
V této kapitole se pokusíme díky analýzám z předešlých částí vytvořit profil tzv. „ideálního střelce“ pokutových kopů, konkrétně v Lize mistrů UEFA.

Tabulka 15. Procentuální úspěšnost exekutorů pokutových kopů dle herního postu v LM 2009–2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Pozice	Počet	Proměněné	Neproměněné	% úspěšnost
Útočníci	258	186	72	72,09
Záložníci	137	95	39	69,34
Obránci	35	24	11	68,57
Brankáři	3	3	0	100,00

Jako první se podíváme na nejlepší hráčskou pozici pro zahrávání pokutových kopů. Z výše uvedené tabulky vyplývá, že nejlepšími exekutory penalt jsou brankáři, kteří proměnili tři ze tří zahrávaných pokutových kopů. Nicméně toto číslo není dostatečné, abychom s ním mohli v tomto výzkumu počítat. Nejlepší čísla v

proměňování penalt v Lize mistrů UEFA 2009–2019 tak najdeme u útočníků, kteří mají více než 72% úspěšnost. Potvrzuje se zde tzv. instinkt zakončovatelů, který útočníci mají. Zároveň jsou to také hráči, kteří by se ve většině případů měli starat o góly svého mužstva a měli by mít nejlepší zakončení. To se v této analýze potvrdilo. Na druhém místě se umístili záložníci s 69,34 %, ale jen těsně před obránci, kteří měli průměrnou úspěšnost proměňování penalt na 68,57 %.

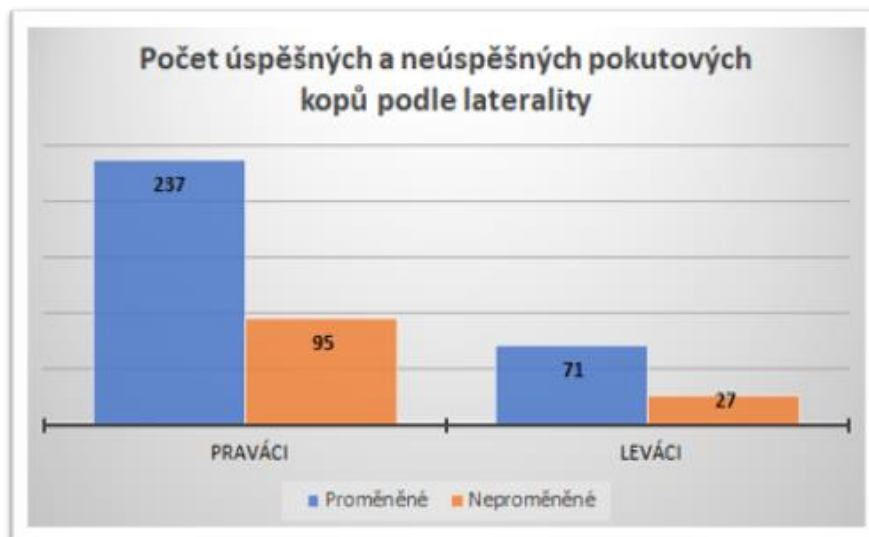
Graf 36. Počet proměněných a neproměněných pokutových kopů dle herního postu v LM 2009–2019 (n=430) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Na 36. grafu je znázornění přesného počtu proměněných a neproměněných pokutových kopů v LM 2009–2019 podle pozice. Nejvíce penalt zahrávali útočníci, následovaní záložníky a obránci. Brankáři kopali pouze tři penalty.

Tabulka 16. Procentuální úspěšnost střelců pokutových kopů podle laterality v LM 2009–2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

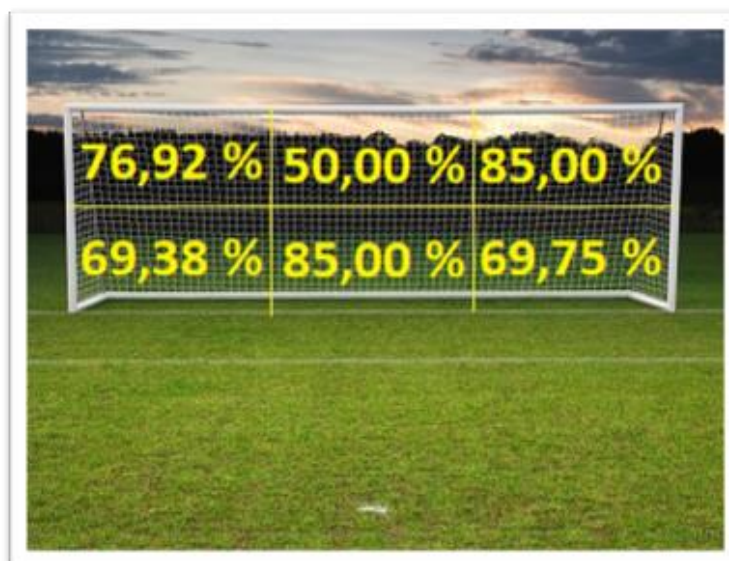
Lateralita	Počet	Proměněné	Neproměněné	% úspěšnost
Praváci	332	237	95	71,39
Leváci	98	71	27	72,45

V další tabulce je procentuální úspěšnost střelců pokutových kopů podle laterality. V tomto případě jsme měli možnost sledovat velice vyrovnaný „soubor.“ I když praváků zahrávajících penalty byla více než třikrát větší míra, procentuální úspěšnost byla nakonec o malý kousek větší u levonohých střelců. Ti totiž zaznamenali zdařilost 72,45 %, zatímco pravonozí 71,39 %.

Graf 37. Počet proměněných a neproměněných pokutových kopů podle laterality v LM 2009–2019 (n=430) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019)

Na výše zobrazeném grafu můžeme pozorovat přesné počty proměněných a neproměněných pokutových kopů v námi sledovaných sezónách Ligy mistrů UEFA podle laterality střelců.

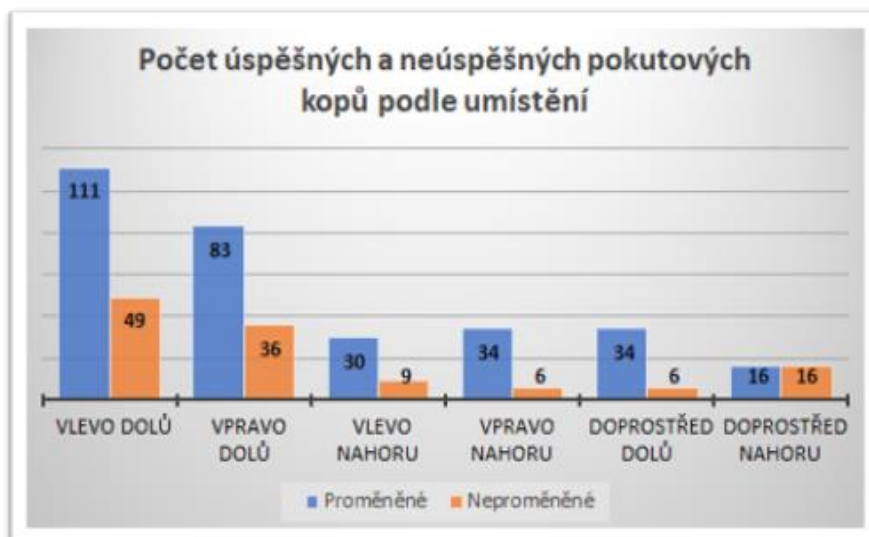

Obrázek 23. Procentuální úspěšnost střelců pokutových kopů podle umístění v LM 2009–2019 (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Na 23. obrázku je procentuální úspěšnost střelců pokutových kopů podle umístění v LM 2009–2019. Každá část branky dosáhla minimálně 50 %. Nejmenší úspěšnost zaznamenali střelci, kteří mířili do střední části nahoru, a to pouze 50 %. Pravý a levý spodní roh brány zaregistrovaly přibližně 69% zdařilost v proměňování penalt. Třetím nejlepším umístěním pro umístění pokutového kopu byl levý horní sektor

branky, kde s gólovým koncem skončilo necelých 77 % všech pokusů. Pomyslnou zlatou medaili pro nejlepší část brankářské svatyně, kam umisťovat pokutové kopy, si rozdělily pravý horní a prostřední dolní sektor. Pokud totiž některý ze zakončovatelů PK v námi analyzovaných ročnících LM střílel právě do jednoho z těchto dvou úseků, hned v 85 % to skončilo rozvlněním sítě za brankářem.

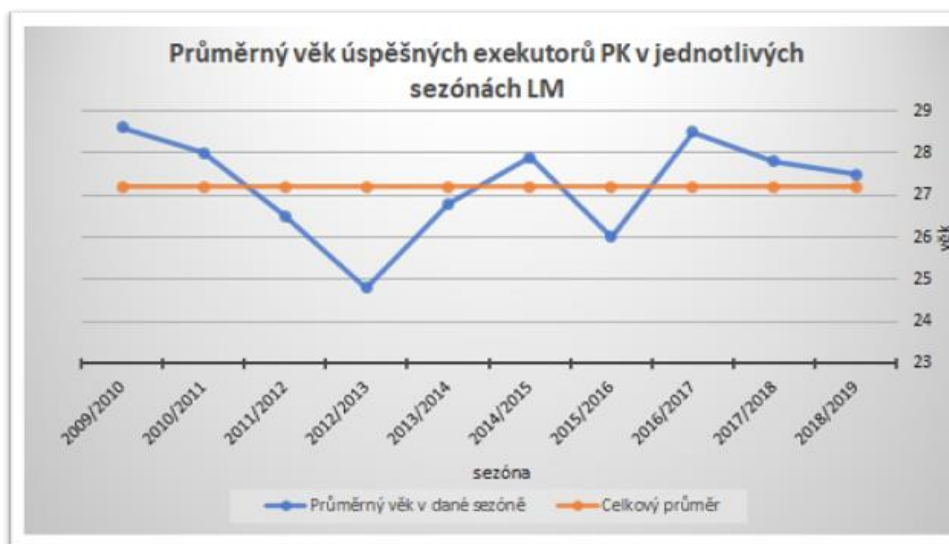
Graf 38. Počet proměněných a neproměněných pokutových kopů podle umístění v LM 2009–2019 (n=430) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Na výše vyobrazeném grafu je počet proměněných a neproměněných pokutových kopů v deseti sezónách Ligy mistrů UEFA. I přes to, že levý a pravý spodní roh branky zaznamenaly nejvíce proměněných penalt, lepší úspěšnost pozorujeme u obou krajních horních a prostřední dolní části brány (viz obrázek 23).

Tabulka 17. Průměrný věk úspěšných střelců pokutových kopů v LM 2009–2019 (n=308) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Sezóna	Průměrný věk střelců, kteří proměnili PK
2009/2010	28,6
2010/2011	28,0
2011/2012	26,5
2012/2013	24,8
2013/2014	26,8
2014/2015	27,9
2015/2016	26,0
2016/2017	28,5
2017/2018	27,8
2018/2019	27,5
Průměr	27,2

17. tabulka představuje průměrný věk všech exekutorů pokutových kopů, kteří své pokusy v jednotlivých sezónách úspěšně proměnili. Nejvyšší hodnotu jsme zaznamenali hned v prvním ročníku, kdy byl průměrný věk úspěšných střelců penaltových pokusů 28,6 let. Naopak nejnižší číslo sledujeme v sezóně 2012/2013, kde byl úspěšný zakončovatel průměrně 24,8 let starý.

Graf 39. Průměrný věk úspěšných exekutorů pokutových kopů v LM 2009–2019 (n=308) (Zdroj vlastní z UEFA, 2019).

Výše uvedený graf nám zobrazuje údaje z tabulky č. 17. Vidíme zde vývoj průměrného věku úspěšných střelců pokutových kopů v jednotlivých sezónách Ligy mistrů UEFA v podobě modré spojnice. Oranžová spojnice nám ukazuje celkový průměr za celé desetileté období, čímž se také dozvídáme „ideální věk“ střelce penaltových kopů v nejslavnější klubové soutěži světa, který je 27,2 let.

Shrnutí

Pokud bychom tedy hledali profil našeho „ideálního střelce“ pokutových kopů, tak z našich analýz vyplývá, že nejlepším hráčem k exekuci této standardní situace je 27,2 let starý útočník, který zakončuje levou nohou a svou penaltu umísťuje buďto do pravé horní nebo prostřední dolní části branky.

Při porovnání našich výsledků k profilu „ideálního střelce“ s prací Červenky (2010) je patrné, že se naše závěry poměrně rozcházejí. V práci Červenky (2010) je totiž „ideálním střelcem“ pokutových kopů 27,5 let starý záložník, který zakončuje pravou nohou do levé části branky. Jediným ukazatelem, ve kterém se tedy u této kapitoly

téměř shodujeme, je věk „ideálního střelce,“ který je v naší práci jen o zanedbatelný kousek nižší.

Závěry se tedy v obou výzkumech k našemu zklamání podstatně liší. Nicméně i tak rozdílné výsledky z obou prací dokazují, že pokutový kop je výjimečnou standardní situací a jen těžko se dá predikovat jeden ideální typ střelce této disciplíny pro všechny fotbalové soutěže světa.

5 Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit analýzu pokutových kopů ve fotbalové Lize mistrů UEFA od ročníku 2009/2010 do 2018/2019 s odbornou literární rešerší daného tématu na základě dostupných literárních zdrojů. Dílčím cílem práce bylo vytvoření profilu tzv. ideálního střelce.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. V té první, analytické, se zabýváme fotbalem z pohledu jeho historie a vývoje, jak ve světě, tak u nás a také základní charakteristikou fotbalu jako takového, nutnou k porozumění následujících kapitol práce. Dále také rozebíráme fotbalové vybavení a jeho inovace v průběhu let. Za velice důležitou považujeme část týkající se řídicích fotbalových organizací, kde se věnujeme jak hlavnímu řídicímu orgánu světového fotbalu (FIFA), tak také tomu evropskému (UEFA). Následně se naše pozornost přesouvá k fotbalovým soutěžím, přesněji k mezinárodním a klubovým. Podstatou práce jsou právě kapitoly o klubových soutěžích, konkrétně o Lize mistrů UEFA, ve které se věnujeme její charakteristice, historii a vývoji, hernímu systému a v neposlední řadě také nejúspěšnějším klubům, zemím a hráčům v této soutěži a také o pokutovém kopu, kde rozebíráme včetně historie a území pro jeho zahrávání, také nařízení a následné provedení penalty.

V druhé, syntetické, části věnujeme pozornost analýze jednotlivých sezón Ligy mistrů UEFA v námi sledovaném desetiletém období z hlediska pokutových kopů, které jsme rozdělili na základě určitých hodnotících škál a kategorií podle herní pozice, laterality, umístění, věku a úspěšnosti proměňování penalt. Dále stanovujeme průměrné hodnoty v jednotlivých statistikách za desetiletou periodu. Nakonec na základě zjištěných informací a dat vytváříme profil tzv. „ideálního střelce“ pokutových kopů. Podrobné výsledky jsme také porovnali s podobnou prací Červenky (2010). Závěry se ale navzdory našim předpokladům příliš neshodovaly. Potvrzuje se tak, že pokutový kop je unikátní standardní situace, která je velice nevyzpytatelná a nepředvídatelná.

Myslím si, že se nám zdárně podařilo splnit cíl práce a dosáhli jsme velmi zajímavých výsledků, které by mohly být podkladem pro další výzkum v dané problematice. Dále se domnívám, že by práce a její výsledky mohly posloužit jako zdroj informací a dat především pro fotbalové hráče a trenéry, kteří si uvědomují důležitost pokutového kopu, jakožto standardní situace ve fotbale.

Referenční seznam literatury

- Bedřich, L. (2006). *Fotbal: rituální hra moderní doby*. Brno: Masarykova univerzita.
- Červenka, A. (2010). *Analýza zahrávání pokutových kopů na Mistrovstvích světa ve fotbale v letech 2002, 2008 a 2010* (Bakalářská práce, Masarykova univerzita, Brno, Česká republika). Získáno z https://is.muni.cz/th/vxs6q/BP_Ales_Cervenka.pdf.
- Godsell, A. (2005). *Europe United: A History of the European Cup/Champions League*. York: Sportsbooks.
- Goldblatt, D., & Acton, J. (2010). *Kniha fotbalu: ligy, týmy, taktiky, pravidla*. Praha: Knižní klub.
- Horák, J., & Král, L. (1997). *Encyklopedie našeho fotbalu: sto let českého a slovenského fotbalu: domácí soutěže*. Praha: Libri.
- Choutka, M. (1970). *Moderní kopaná*. Praha: Olympia.
- Jelínek, R., & Tomeš, J. (2000). *První fotbalový atlas světa*. Praha: Infokart.
- Macho, M., Koliš, J., & Panenka, A. (2006). *Zlatá kniha fotbalu: historie a současnost nejoblíbenější hry na světě*. Praha: XYZ.
- Navara, M., Buzek, M., & Ondřej, O. (1986). *Kopaná (teorie a didaktika)*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Papadatou-Pastou, M., Ntolka, E., Schmitz, J., Martin, M., Munafò, M. R., Ocklenburg, S., ... Paracchini, S. (2020). Human handedness: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 146(6), 481–524.
- Pondělník, J. (1986). *Století fotbalu: Z dějin československé kopané*. 1. vyd. Praha: Olympia.
- Procházka, K. (1984). *Fotbal to je hra: Světový fotbal v obrazech*. Praha: Olympia.
- Radnedge, K. (2005). *50 let Poháru mistrů evropských zemí a Ligy mistrů*. Praha: Albatros.
- Reichel, J. (2009) *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada.
- Rohr, B., & Simon, G. (2006). *Fotbal: velký lexikon; osobnosti, kluby, názvosloví*. Praha: Grada Publishing as.
- Synek, M., Sedláčková, H., & Vávrová, H. (2007). *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce*. Praha: Oeconomica.
- Štumbauer, J. (1989). *Základy vědecké práce v tělesné kultuře*. České Budějovice: PF České Budějovice.
- Večeřa, K., & Nováček, V. (1995). *Sportovní hry "III": Kopaná*. Brno: Masarykova univerzita.
- Vodička, K. (2020). *Liga mistrů první republiky*. Praha: Petrklíč.

Internetové zdroje

- 11teamsports. (2021). Získáno 14. února 2021, z <https://i1.t4s.cz/products/cq7635-090/nike-vapor-14-elite-fg-322017-cq7635-090.jpg>.
- 2009/2010 Season. (2010). Získáno 15. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2010/matches/>.
- 2010/2011 Season. (2011). Získáno 15. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2011/matches/>.
- 2011/2012 Season. (2012). Získáno 15. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2012/matches/>.
- 2012/2013 Season. (2013). Získáno 16. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2013/matches/>.
- 2013/2014 Season. (2014). Získáno 16. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2014/matches/>.
- 2014/2015 Season. (2015). Získáno 17. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2015/matches/>.
- 2015/2016 Season. (2016). Získáno 17. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2017/matches/>.
- 2016/2017 Season. (2017). Získáno 18. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2018/matches/>.
- 2017/2018 Season. (2018). Získáno 18. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2018/matches/>.
- 2018/2019 Season. (2019). Získáno 15. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/2019/matches/>.
- Ballon D'Or Winners List: From 1956 To Present Day. (2021). Získáno 28. února 2021, z <https://goalballlive.com/ballon-dor-winners-list/>.
- Bývalý prezident FIFA Havelange bral úplatky. (2012). Získáno 2. března 2021, z <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/fotbal/byvaly-prezident-fifa-havelange-bral-uplatky/5be0264a0d663b6fe8190f72>.
- Club coefficients. (2021). Získáno 6. března 2021, z <https://www.uefa.com/memberassociations/uefarankings/club/#/yr/2021>.
- Deset, nebo jedenáct? (2020). Získáno 17. března 2021, z https://www.fotbalovyskritek.cz/wp-content/uploads/2020/11/990px-Goal_area_and_penalty_area_green-700x356.png.
- FIFA PRESIDENT. (2020). Získáno 20. února 2021, z <https://www.fifa.com/who-we-are/fifa-president/>.
- Football world popularity. (2010). Získáno 6. února 2021, z https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Football_world_popularity.png.
- Fotbalový míč: Jak se měnil v průběhu historie? (2018). Získáno 10. února 2021, z <https://epochaplus.cz/fotbalovy-mic-jak-se-menil-v-prubehu-historie/>.
- Fußballgeschichte (17. Jahrhundert). (2012). Získáno 6. února 2021, z [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fu%C3%9Fballgeschichte_\(17._Jahrhundert\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fu%C3%9Fballgeschichte_(17._Jahrhundert).jpg).
- Historie fotbalových míčů. (2017). Získáno 10. února 2021, z <http://opravymicu.cz/historie-fotbalovych-micu/>.
- Historie kopaček. (2020). Získáno 10. února 2021, z <https://11teamsports.cz/galleries/21/21655.jpg>.

Historie světového fotbalu. (2021a). Získáno 10. února 2021, z <https://www.fsps.muni.cz/emuni/data/reader/book-22/images/pics/obr08.png>.

Historie světového fotbalu. (2021b). Získáno 14. února 2021, z <https://11teamsports.cz/galleries/21/21654.jpg>.

History of FIFA – Foundation. (2021). Získáno 21. února 2021, z <https://www.fifa.com/news/history-fifa-foundation-447>.

History. (2021). Získáno 14. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/>.

History: Most titles. (2021). Získáno 13. března 2021, z <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/winners/>.

Ivory Coast penalty. (2006). Získáno 14. března 2021, z https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d3/Ivory_Coast_penalty.jpg/800px-Ivory_Coast_penalty.jpg.

Laws of the Game 2020/2021. (2020). Získáno 5. února 2021, z <https://www.theifab.com/laws/chapter/4>.

List of Women's Ballon d'Or (Ballon d'Or Féminin) award winners. (2021). Získáno 28. února 2021, z <https://www.topendsports.com/sport/soccer/list-player-of-the-year-ballondor.htm>.

Litosport. (2020). Získáno 10. února 2021, z https://www.litosport.cz/fotky2638/fotos/_vyr_7764_shgdfhfd.png.

MEN'S RANKING. (2021). Získáno 23. února 2021, z <https://www.fifa.com/fifa-world-ranking/ranking-table/men/>.

Obecná historie kopaček. (2021). Získáno 14. února 2021, z <https://11teamsports.cz/pg/historie-kopacek>.

Obří skandál FIFA: Vrcholní představitelé organizace byli obviněni z korupce. (2015). Získáno 2. března 2021, z <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/fotbal/obri-skandal-fifa-vrcholni-predstavitele-organizace-byli-obvineni-z-korupce/5bde5b7e0d663b6fe8d3eaec>.

Penaltu vymyslel brankář! (2020). Získáno 16. března 2021, z <https://www.fotbalovyskritek.cz/penaltu-vymyslel-brankar/>.

Platini i Blatter mají zakázané působení ve fotbale na 8 let. Oba se odvolají. (2015). Získáno 2. března 2021, z https://www.irozhlaz.cz/sport_fotbal/platini-i-blatter-maji-zakazane-pusobeni-ve-fotbale-na-8-let-oba-se-odvolaji_201512211130_vman.

Players: Top goalscorers. (2020). Získáno 13. března 2021, z https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/rankings/players/goals_scored/.

Skandál FIFA zasáhl i prince Williama. (2017). Získáno 2. března 2021, z <https://www.novinky.cz/zahranicni/clanek/skandal-fifa-zasahl-i-prince-williamsa-40038283>.

Soccer field – penalty kick. (2008). Získáno 14. března 2021, z https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/87/Soccer_field_-_penalty_kick.svg/300px-Soccer_field_-_penalty_kick.svg.png.

The Penalty Kick. (2020). Získáno 14. března 2021, z <https://www.theifab.com/laws/chapter/34/section/119/>.

What UEFA does. (2019). Získáno 6. března 2021, z <https://www.uefa.com/insideuefa/about-uefa/what-uefa-does/>.

WORLD CUP HISTORY. (2020). Získáno 10. března 2021, z <https://www.foxsports.com/soccer/fifa-world-cup/history>.

World Map FIFA. (2020). Získáno 5. března 2021, z https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a8/World_Map_FIFA2.svg/800px-World_Map_FIFA2.svg.png.

YouTube. (2021). Získáno 15. března 2021, z <https://www.youtube.com/>.

Seznam zkratek

- AC – Athletic Club (Atletický Klub)
AFC – Asian Football Confederation (Asijská fotbalová konfederace)
BAK – Banskobystrický fotbalový klub
CAF – Confederation of African Football (Konfederace afrického fotbalu)
CONCACAF – Confederation of North, Central American and Caribbean Association Football (Fotbalová konfederace Severní, Střední Ameriky a Karibiku)
CONMEBOL – CONFederación SudaMERICana de FÚTBOL (Jihoamerická fotbalová konfederace)
ČAAU – Česká amatérská atletická unie
ČAC – Český Athletic Club (Český Atletický Klub)
ČFK – Český fotbalový kroužek
ČMFS – Českomoravský fotbalový svaz
ČSAF – Československá asociace fotbalová
ČSDK – Český svaz dívčí kopané
ČSF – Český svaz fotbalový (později Československý svaz fotbalový)
ČSR – Československá republika
ČsŠK – Česko-slovenský športový klub Bratislava
ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy
DFC – Deutscher Fußball-Club (Německý Fotbalový Klub)
EURO – Mistrovství Evropy
FA – Football Association (Fotbalová asociace – Anglie)
FAČR – Fotbalová asociace České republiky
FC – Football Club (Fotbalový Klub)
FIFA – Fédération Internationale de Football Association (Mezinárodní federace fotbalových asociací)
IFAB – International Football Association Board (Rada mezinárodního fotbalového svazu)
LM – Liga mistrů UEFA
LOH – Letní olympijské hry
ME – Mistrovství Evropy
MOV – Mezinárodní olympijský výbor
MS – Mistrovství světa
OFC – Oceania Football Confederation (Oceánská fotbalová konfederace)
OH – Olympijské hry
PK – Pokutový kop
PMEZ – Pohár mistrů evropských zemí
ROH – Revoluční odborové hnutí
SFZ – Slovenský fotbalový zväz
SK – Sportovní klub
SSM – Socialistický svaz mládeže
UEFA – Union Européenne de Football Association (Unie evropských fotbalových asociací)
USA – United States of America (Spojené státy americké)
VAR – Video Assistant Referees (video asistent rozhodčího)